

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

(6:te årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1910, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 12
December

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

För redaktionen:
RUTH GUSTAFSON
Hagagatan 18, IV, 5. g.
STOCKHOLM.
Allm. Tel. 220 69.

Annonsers å sista sidorna
pris 15 öre pr mm.
För expeditionen:
Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, I
Stockholm.

1910

Julfirandets uppkomst.

Av H. F. Spak.

Det torde vara allmänt bekant, att de historiska anledningarna till julhögtidens firande äro flera. Detta bruk sträcker sina rötter lika mycket ned i urgamla hedniska trosåskådningar och sedvänjor som i den kristna urkyrkans gudstjänstkult.

För den kristligt kyrkliga åskådningen är julen Jesu födelses minnesfest. När Jesus föddes, vet ingen, ehuru gammal tradition förlagt denna händelse till det norra vinterhalvåret. I kyrkans första århundraden firades julen icke alls. Påsken var då den enda stora kyrkliga högtiden. Detta sammanhängde med den kristna allmänåskådning, som av fullt naturliga skäl rådde och måste råda under marty- och förföljelseperioden och för vilken detta jordelivet var av mycket underordnat, ja ofta nog av rent negativt värde. Syndens, sorgernas och lidandenas värld var ingenting att vara tacksam för att ha blivit insatt uti. Tvärtom var befrielsen därifrån det enda, som det var värt att känna tacksamhet för. Från denna urgamla åskådning härstammar den ännu i denna dag inom kyrkan gängse seden av »tacksägelse för de döda», såsom namnet ännu alltjämt lyder på det sön. dagliga tillkännagivandet av de under den gångna veckan inom den respektive lokalförsamlingen avlidna. För den urkyrkliga åskådningen var alltså en människas dödsdag hennes enda verkliga födelsefest. Ty då ingick hon i eller föddes till det enda verkliga li-

vet, den enda tillvarelseform, som under några som helst omständigheter kunde anses värd att kallas för *liv*. Detta gällde först och främst martyrerna, bland vilka ju Jesus var den främste. När man talade om den eller

JUL.

den martyrens »födelsedag», menade man alltid hans eller hennes dödsdag. Och snart nog blev samma språkbruk det vanliga också om alla andra församlingens medlemmar. Påsken var alltså Jesu »födelsedag», åminnefesten av hans ingång i det eviga och förblivande, det enda verkliga livet.

Det är en mycket intressant iakttagelse, hurusom även den kyrkliga åskådningen i olika tidsperioder på mycket viktiga punkter följer den s. k. »materialistiska» eller ekonomiska historieuppfattningens lag. D. v. s.: denna kyrkliga tidsåskådning visar sig i högst väsentliga avseenden bero av och vänja sig efter den kyrkliga organisationens eget ekonomiska och sociala läge. I förföljelseperioder har alltid en *asketisk* eller världsföraktande livsåskådning, en allmän ringaktning av det jordiska goda gjort sig gällande inom kyrkan. Från sådana tider härstamma eremit- och munkväsendet, mystiken (= överandligheten), kvietismen (bortvändhet från allt görande och verkande; jämför Buddas »nirvana»), o. s. v. I tider av jordisk välmakt åter framträder ofta icke blott ett fullt uppskattande, utan också rent utav ett hejdlöst överskattande av de jordiska värdena. Här hava vi bl. a. den naturnödvändiga och absolut oundvikliga orsaken till, att ett välstituerat prästerskap undantagslöst alltid stått och *måst* stå i de maktägandes och konservativas leder. Enda sättet att frälsa en i egennyttan och välmåga förfallen kyrkoorganisation tillbaka till den rena kristendomen har undantagslöst alltid visat sig vara att *frälsa henne från hennes pengar*.

Det är ytterst lärorikt att se, hur denna allmänna regel exemplifieras genom det kristna julfirandets uppkomst. I början av 300-talet e. Kr. segrar kristendomen i det då ännu allenarådande romerska världariket. D. v. s.: Konstantin d. st., själv en djupt okristlig och för Jesu lära absolut främmande karaktär, finner det

för sin politik gagnligt att med makt-
språk och våld genomdriva kristen-
domens »upphöjande» till statsreligion.
Detta blir nu den största och ödes-
digraste olycka, som någonsin övergått
kristendömen och kyrkan under de nu
snart 2000 åren efter Jesu födelse.
Skaran av verkliga Jesus-lärjungar ut-
gåra vid kristendomens falskeligen
s. k. »seger» omkr. år 325 alltjämt
en försvinnande liten minoritet inom
det romerska riket och kunna alltså
icke alls i någon nämnvärd grad tryc-
ka sin prägel på den överväldigande
stora massan med våld eller av krass
vinningslystnad »omvända» namn-
kristna. Inom häpnadsväckande kort
tid är också kyrkans hela allmänskåd-
ning till oigenkänlighet förändrad. Vi
hinna här ej ingå på några detaljer.
Det är nog för vårt syftemål att på-
peka de ekonomiska och sociala orsa-
kerna till, att blicken inom kyrkan
plötsligt vändes från livet efter detta
till den jordiska tillvaron. Detta var
icke i sig själv något ont. Tvärtom
innebar det mycket av förblivande
värde. Det osunda och överspända i
martyrtidevarvets onaturliga överand-
lighet blåstes bort, och i stället upp-
vaknade ett hälsosamt erkännande av
jordelivets betydelse och dess krav på
oss. En brytningstid på både ont och
gott var tiden för romarrikets förfall,
i varje fall historiskt oundgänglig li-
kasom alla andra övergångsperioder i
mänsklighetens utveckling.

Under sådana förhållanden är det,
som kyrkans Jesusförkunnelse hastigt
svänger om från betonandet av Jesu
döds betydelse till ett framhävande av
hans jordeliv. För min personliga del
är jag obetingat övertygad om det
fullt berättigade och sunda häruti. Ja,
detta var nog t. o. m. den allra största
vinsten, som kyrkan drog av sin ge-
nom Konstantin eljes till allt annat
än gott förändrade ställning. Särskilt
i vår i religiöst avseende så osunda
och bortkomna tid torde det vara nöd-
vändigt att med all kraft betona detta
faktum gent emot den andligt döda
överklasspietismens osunda och vidriga
vanställande av Jesu döds enkla inne-
börd — »en viss slags blodsteori», såsom
gamle biskop Rundgren på sitt präk-
tiga och robusta sätt uttryckte saken.

Så uppstår samtidigt med kristen-
domens »upphöjande» (eller rättare
ytterligare förnedring) till romersk
statsreligion frandet av Jesu födelses
åminnelsefest inom den *österländska*
kyrkan. Detta skedde spontant sam-
tidigt på skilda orter, och därav kom
sig att julen började firas vid olika
tidpunkter under vinterhalvåret på
olika orter. Av dessa olika fester an-
sågos snart två som de viktigaste och
kommo att firas jämsides med var-
andra inom den österländska kyrkan.
De voro Marias bebådelsedag den 25
mars* och *Epifanias* eller uppenba-

* Vårdagjämningen, »Världens födelsedag»,
på vilken därför ock »den nya skapelsen» i
Kristi mandomeanammelse skulle ha tagit sin
allra första början.

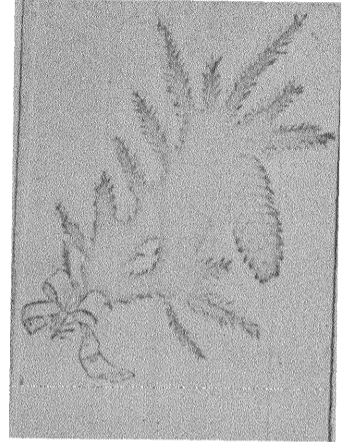
relsefesten den 6 januari. Den sist-
nämnda hade redan under martyrtide-
varvet firats i Österlandet till minne
av Jesu dop och i Egypten till minne
även av Jesu födelse. Kristi gudoms-
härlighet utgjorde i varje fall festens
huvudföremål.

Inom den *västerländska* kyrkan åter
uppstår i mitten av 300-talet ännu en
så att säga tredje juldag, nämligen
den hos oss här i Sverige ännu bruk-
liga, den 25 december. Denna dag
valdes såsom nionde månadsdagen ef-
ter bebådelsedagen, vilkens frande
kort tid förut införts från Österlandet.
Omkr. år 360 omtalas för första gån-
gen juldagens firande den 25 dec. inom
den *romerska* kyrkan. Och här se vi
ett uytt intressant exempel på de eko-
nomiska och sociala förhållandenas
makt även över den kyrkliga åskåd-
ningen. Orsaken till den 25 decembers
slutliga seger inom kyrkan över både
den 6 jan. och den 25 mars var helt
enkelt den, att denna högtidsdag lan-
cerades av den mäktiga församlingen
i Rom, vilken stad alltjämt betraktades
som världens huvudstad och i rikedom
och såväl materiellt som andligt infly-
tande fortfarande överflyglade den fak-
tiska huvudstaden Konstantinopel.
Samtidigt behölls dock de båda kon-
kurrerande julfesterna, men Bebådelse-
dagen återfick sin ursprungliga bety-
delse, som namnet angiver, och Epi-
fanias eller trettondagen fick en ny
innehörd: minnet av Kristi uppenba-
relse såsom hedningarnas frälsare för
de vise männen av Österlandet.

Redan före slutet af 300-talet hade
juldagens firande med häpnadsväckan-
de hastighet utbredd sig icke blott över
hela den västerländska kyrkan (Italien,
Gallien, Spanien och norra Afrika),
utan också till Österlandet. Den ro-
mersk-katolska traditionen uppger, att
man vid fixerandet av juldagens da-
tum skall hava låtit bestämma sig av
noggranna forskningar i Roms stats-
arkiv(!), vilka forskningar skulle hava
lett till upptäckten, att den 25 dec.
verkligen skulle hava varit Jesu fö-
delsedag. Även en så gammal och
betydande kyrklig auktoritet som Jo-
hannes Krystostomos († 407) lancerar
denna naturligtvis alldeles omöjliga
teori. Den är emellertid ett mycket
intressant exempel på den mytbild-
ning, som så frodigt växte i Rom och
ömt ansades av påvares och munkars
sluga och hänsynlösa maktbegär.

När sedan de kristna missionärerna
kommo till den germaniska norden,
funno de därstädes redan från urmin-
nes tid *midvinterfesten* firad till hög-
tidlighållande av naturens pånyttfö-
delse, dagarnas nypåbörjade förläng-
ning, solens seger över naturmörkret.
Med klok diplomati begagnade sig då
missionärerna härav, likasom de och
deras efterföljare i alla tider alltid be-
gagnat sig av en mängd hedniska
seder och bruk, vilka man kunnat an-
passa till kristna åskådningar eller
kultceremonier. Midvinterfesten i nor-
den var den naturliga motsvarigheten

till vårdagjämningen i södern. Bägge
gävo med lätthet anknytningspunkten
till förkunneisen om Jesu födelse och
frandet av c. ss åminnelse. På köpet
fingo vi icke blott juls-kinkan och jul-
ölet, utan också julgävarna och jul-
ljusen. Och alltsammans fick smälta
ihop till att giva de stackars arma
människobarnen i nordens karga skogs-
bygder en liten glimt av livets stora
ljus och livets stora lycka — en glädje-
fest mitt i det tyngsta vintermörkret
i kretsen av dem, som stå hjärtat
närmast och kärast.

Det bästa skälet för kvinnans rösträtt.

Som jag gärna vill tillmötesgå Eder
önskan om »en liten bit» till *Morgon-
bris* men ej hinner skriva något själv,
vill jag i stället översätta ett ypperligt
manligt inlägg för kvinnans rösträtt.

Det är en tysk juris doktor Popert,
som uttalat sig. Och jag refererar hans
yttrande, emedan jag av allt hjärta in-
stämmer i hans tankegång:

»Att ge kvinnorna rösträtt betyder att
man äntligen i det offentliga livet kom-
mer att bruka de krafter, som innebo
hos kvinnan i egenskap av — verklig
eller möjlig — moder, de egenskaper,
dem mannen *icke* äger. Och därigenom
beredes även nya möjligheter för fram-
steget, möjligheter, vilka icke finnas i
det enbart manliga parlamentariska li-
vet.

Mot kvinnans deltagande i detta finnes
dock ett mycket allvarligt skäl, ett skäl,
som vänder sig mot *hela* kvinnorörelsen,
ej endast mot rösträtten.

Detta skäl är att vår tid överanstränger
alla arbetandes hjärnor och nervsystem,
framför allt de i det offentliga livet ar-
betandes. Överansträngningens följd-
hota redan det kommande släktets själs-
och nervkrafter. De flesta barn, som
födes i vår tid, torde komma att lida
av *båda* föräldrarnas överansträngning.
Det kan ju ej hindras att männen över-
anstränga sig. Men låt oss åtminstone
hålla mödrarnas hjärnor och nerver oför-
störda. Och vill man detta, då måste
kvinnorna skonas från det offentliga livets
ansträngningar och sinnesrörelser . . .

Detta argument, fortsätter doktor Popert, är mycket viktigt för en var som likt mig är van att bedöma värdet av varje företeelse i det offentliga livet från den synpunkten: om den *gagnar* eller *skadar rasen*. För den, som så gör, blir kvinnans rösträtt *icke* en rätt, som kan bevisas genom skäl, hämtade enbart från det praktiska rättfärdighetskravet. Ty, fortsätter Popert — och jag vill på det starkaste betona min överensstämmelse med honom — det viktigaste av allt är att hindra att de kvinnliga hjärnorna och nerverna överansträngas, så att icke avkomman, vilken redan lider under *fädernas* överansträngning, må komma att lida även under *mödrarnas*.

Men, säger denne synnerligen kloke man, icke kommer man att hindra kvinnornas överansträngning genom att ställa sig avvisande mot kvinnorörelsen i allmänhet och kvinnornas rösträtt i synnerhet. Ja, även om ej en kvinnorörelse funnes, så skulle kvinnornas hjärnor och nerver vara hotade genom hela nutidslivet och dess hetsande kamp för tillvaron, alldeles så som männens hjärnor och nerver lida under trycket av samma kamp.

Det är således *nutidsförhållandena*, som *måste ändras*, ifall man vill förekomma släktets urartning genom fädernas och mödrarnas försvagande. Och dessa förhållanden måste ändras framför allt på *lagstiftningens* väg, med andra ord just genom *parlamentariskt* arbete. Men *detta* arbete intresserar ej riksdagsmännen, vilka i allmänhet representera de många ekonomiska intressena: det arbetet måste utföras från en *högre nivå*. Och det blir ej de enbart manliga parlamenten, som komma att utföra nämnda reformarbete. Ty dessa parlament låta leda sig av »ealpolitiska» hänsyn, det vill säga av finansiella och andra liknande synpunkter, som endast beröra tingens yta. Synpunkter, vilka visserligen *också* måste beaktas men som aldrig borde få vara avgörande då det gäller folkens livsfrågor!

Endast ett nytt parlament i vilket *modersinstinkten* får inflytande och kan medverka, skall vara i stånd att dana sådana förhållanden, som hindra att kvinnan — d. v. s. hennes arbetskraft — endast betraktas som en national-ekonomisk faktor vilken i produktionens intresse utslites. Endast ett nytt parlament kan komma att verkligen tillgodose kvinnans natur i dess egenskap av nationens livsförnyerska.

Och därför, slutar den klarsynte tysken, är kvinnans rösträtt icke en ära för den kommande generationens styrka utan tvärtom det enda säkra medlet att bevara denna styrka.»

Men jag tillägger: Men endast ifall kvinnorna *bevara sin moderlighet* och ej »utveckla sig» bort från denna! Ty då kan intet rädda Europas kulturfolk från urartningen.

Ellen Key.

DE TRÖTTA STUNDER.

AV KARL-ERIK FORSSLUND.

I.

De trötta stunder, de trötta stunder . . .
Jag sitter tungsint i dunkla drömmar,
vinterdrömmar om vårens under,
sugande, gnagande längtansdrömmar. —

Jag vet det, våren kommer till sist.
Natten ljusnar och solen stiger,
fågeln, som skräm i skymningen tiger
vaknar och sjunger på gungande kvist,
jag vet det så visst.
Och ändå — jag grubblar tung och trist,
jag spørjer om mörker och is och snö
skall ligga beständigt på strand och sjö,
om all den sång jag inom mig bär
skall stängas därinne — den tynger och tär —
jag undrar trött om det sagornas slott,
jag bygger och bygger i fröjd och möda,
i tankar som jaga, i drömmar som glöda,
skall stanna förfruset, när vintern gått —
skall resa sig mäktigt och fritt emot skyarna
att fyllas med ungdom från vaknande byarna,
med sänger och lekar och tankar och tal,
med vindar och sol i sin högvälvda sal —
eller stanna förfruset och stelnat stå
halvbyggt, tigande mörkt och slutet,
ett gäckat hopp och ett löfte brutet,
och sist, när höstens stormar gå,
ramla tillsammans i spillror små. —

Jag spørjer, jag grubblar i kvällar grå,
jag längtar, jag ropar all vårens under
och kan ej och vågar ej tro därpå
de trötta stunder, de trötta stunder. —

II.

Nej aldrig, nej aldrig skall vintern förfrysa
ett träd som med levande rötter när
djupt, djupt ner i jorden och bidande står
och längtar med hela sitt väsen mot vår.
Och mörkret, vad dolska försåt det må hysa,
ej släcker en flamma som tänts för att lysa
i mörkret, i stormen så långt den förmår.

Jag är väl ej ensam, vi äro väl många
som vattna och vårda det trädet tillsammans,
som draga till flämtande kämpande flamman
allt bränsle vi samlat på vandringar långa,
all glöd som vi räddat från ungdomens bål.
Jag är väl ej ensam att mura och timra
den mäktiga borg och det härliga mål,
som alla vi längtare ständigt se skimra
i drömmen helt nära, högst upp vid den rand,
där solen går upp över framtidens land.

Vi äro väl många, vi äro väl flera
som enigt stå kvar än som fegt desertera,
som segt hålla ut än som tröttna och gå,
som raskt hugga i än som tvekande stå.
Och härskar än mörker och is och snö
kvävande tungt över strand och sjö,
och reses ej borgen så högt och så snabbt
som alla vi längtare vilja och kräva —
nej aldrig, nej aldrig vi skola ge tappt,
ej svika, ej svikta, ej tröttna att sträva,
så sant som var vinter blir strålände vår,
så sant som till sist det blir sommarn som rår!

En natt på härbärgat.

I.

Fru Sterky ringer på telefon:

— Var så snäll gör Morgonbris' julnummer en tjänst!

— Så gärna, om jag kan.

— Ja, ni kan, men det kanske blir förenat med litet obehag...

— Hååå...?

— Jo, — och så får jag då veta, att det är fråga om att ligga på någon asyl för kvinnor en natt, för att kunna ge en sanningsenlig skildring från livet där.

Jag åtog mig. Och den ena fantastiska bilden efter den andra från Jack Londons två månader långa visit bland dockorna i East End i London passerade förbi minnet. Jag såg hur han stod i kön utanför natthärbärgat, han och många andra hade stått där se'n kl. 2. Men de hade dock kommit med de sista, ty kl. 6, när man släppte in denna samhällets allra lägsta drägg, så sluppo de inte in. Bara ett visst antal. Så släpade de flesta i väg till andra liknande inrättningar, eller till parkerna, eller under broarna. Jack London fick sällskap med två arbetare i medelåldern, och när han såg den ene av dem ta upp ett apelsinskal direkt ur gatans smuts och stoppa det i munnen, så fann han tillfället vara inne att förbruka det guldmynt, som han vid sin "nedstigning" sytt fast under armen i sin skjorta. De båda männen voro slöa av förtvivlan, deras lidanden voro så gräsliga, att man om endast dessa två i boken förekommande fall kan inpassa de ord, som stå där i annat sammanhang: "...Det händer ofta, att deras förstånd är så förslöat, att de ej kunna skilja sin högra hand från sin vänstra eller känna igen numret på huset, där de bo; deras kroppar äro klena och utan all kraft, deras böjelser äro abnorma och de veta knappast vad familjeliv vill säga."

När därför Jack London bjöd dessa båda män med sig in på ett kafé storrade de av förbluffelse, och när han bad att få låna en kniv för att skära loss guldmyntet med blevo de förskräckta och ville springa sin väg, de visste ju inte vilken skatt han hade insydd i sin smutsiga skjortarm!

Men en annan gång lyckades det Jack London bättre; han kom in på härbärgat och han börjar sin beskrivning härom i följande ord: "Först och främst måste jag nu be min kropp om förlåtelse för den vidrighet, varigenom jag har släpat den, och därefter ber jag min mage förlåta den vidrighet, jag stoppat i den. Ty jag har varit i "Spejken", jag har sovit i spejken och ätit i spejken — men jag har också rymt från spejken." "Sedan kommer den ruskiga beskrivningen om hur han i kön fick stå packad intill

två som nyss kommit ut ifrån att ha legat i smittkopporna, hur den ene "klämde ut ett sådant 'smittkoppsfrö' och det hoppade rakt upp i luften från hans kött..."

Ja, det var övermåttan gräsliga interiörer dessa från avgrundens folk, men — det var också i London.

Stockholm är ännu, även i detta avseende, en snästad, gudskelov.

Och härnäst tänkte jag på Dagens Nyheters Mustafa, när han låg i Kina och krigade med vägglössen.

Jag slog emellertid upp telefonkatalogen för att få adresser. Bland andra valde jag Nattasyl för kvinnor, Brännkyrkagatan 11. — Men när jag kom dit tidigt på kvällen, fick jag bara syn på ett s. k. kafé. En liten väklädd gosse kom ut ur en annan dörr: Vet du om det är här man har nattasyl för kvinnor? Den lille såg upp med stora ögon som uttryckte oförstådd medömkan med min belägenhet: Nej, dom har flyttat. Först blev jag arg på katalogen och sedan så frågade jag en polis, som dock ansåg sig kunna ge mig oförsämda ögon, och så gick jag till Folkungagatan 119. Efter en lång marsch förbi ömsom stora, nya hus, ömsom ruttna, fallfärdiga kåkar, förbi Södra varvets smutsiga, allt nerökande fabriker, står jag till sist utanför 119. Ett rätt stort tvåvåningshus, i stil som man ser dem byggda på landet, fast detta inte var av trä, med många, fast ej stora fönster. Huset ligger i en fördjupning vid sidan av gatan, som om det av en jättestor näve vore ditkastat i denna utgrävning, vilken man tycker är ämnad för en ofantligt stor källare. Från trottoaren leder en trätappa ner mot ett par dörrar, som inte sågo ut att gå att öppna. Ett stort staket av trä kantar trottoaren. På detta stod jag och hängde och tänkte: skall jag, skall jag... Ja, visst skulle jag, det var ju därför jag gått hit! Men jag rörde mig inte ur fläcken. Om ändå en gardin ville rullas upp, så jag kunde se in ett litet, litet grand. Men nej, jag bara såg en liten strimma ljus sila fram här och där, intet ljud, intet buller. Jo tyst... hörde jag inte ett barn gråta... Å nej, jag hade nog hört fel. Men regnet höll i att sila ner, jag var våt och trött och kände mig kuslig till mods. Nej jag kan inte — jag ringer till fru Sterky och bekänner att jag inte orkar. — En annan gång, bara inte i kväll... Usch, en sådan ruskig decemberkväll... Tänkte och talade högt för mig själv och tog sprängmarsch över smutsen till närmaste hållplats och for hem. —

Men väl hemkommen kändes det inte så skönt ändå, som jag hade trott, och till slut kom jag underfund med att det var därför att jag skämdes över mig själv. Tänk en så'n stackare jag ändå hade varit! När jag hunnit ända dit — och så vända om igen! Jag slog upp katalogen igen: "Frälsningsarméns Natthärbärge för

kvinnor, Rensgatan 30." Jag tog gud i hågen och ringde dit pr telefon och frågade efter rum för "resande"! Först ville de inte ta mig på allvar — de äro väl inte just vana att få beställning pr telefon! Men man gav med sig och jag fick veta att det verkligen fanns en säng ledig, om jag kom genast, ty annars blev den nog upptagen. — Genast. — Ja visst, ja. Jo då. Tack!

Genast skulle jag komma — och klockan var 6! Och det var lördagskväll för en för brödet knogande. Men jag gick.

Hade det på Folkungagatan sett snyggt och propert, fast en smula dystert ut, så bar då härbärgat på Rensgatan 30 utanpå vittne om det längst gångna förfall. "Hus", som man tyckte sig behöva ställa ryggen emot för att inte få över sig, med "fönster" utan gardiner. Men väl kommen på gården och uppför en ljus trappa stod man i en stor "sal", där golvet var renskurat, snygga tras-mattor, ett stort bord mitt i rummet och vid sidorna nio eller tio stycken järnsängar med gråa filter. Jag fick sedan veta, att denna sal hette "salen" därför, att man drack sitt kaffe i densamma. Annars fanns det många salar här, det såg jag på dörrarnas nummer. Och alla voro fulla, inte av tillfälliga gäster, de voro få, utan av stamkunder, som kunde bo där i månader, ja år, med eller utan uppehåll. De voro gamla förstas. Sedan fanns det ju yngre, flickor som gick och sökte sig platser. En som låg i samma rum som jag, hade sökt en diskerskas plats varje dag en hel månad, men utan resultat. Hon såg och hördes dock knappast som den, vilken ville att det skulle bli något resultat av. En typisk flottisttjinnona låg och berättade de dyrbaraste skepparhistorier för gummorna, och gummorna häpnade över att allt sådant kunde hända, och jäntan ljög dem ännu fullare. Bäst hon låg, gick hon upp och sålde vykort med brinnande skepp på, under det hon talade om, när hon var diskerska på en båt, som gick emellan Göteborg och Skottland och som var så stor och bred, att den inte kunde gå in i Stockholms hamn...

Rätt lustigt var det även när gummorna skulle skryta för varann om hur de haft det förr i tiden, eller när de snäste eller beto av varandra.

Atskilliga kvinnor bodde där, som hade arbete, en stor och grann kvinna om 30 år t. ex. drog ikring med tvätt på en kärra om dagarna. Men hon klagade över att det blev för strängt för henne i längden, hon hade en sådan värk i benen. Gift var hon, fast mannen var utan arbete och nu låg på härbärgat för män. Också fanns det kanske kvinnor på vilka det syntes, att de varit illa med sin kropp, fast icke av tungt arbete. Dessa voro dock icke många. För dem har ju f. ö. Frälsningsarmén en annan avdelning.

Av samtalet mellan stamgästerna förstod man, att ej för djupt sjunkna "protesterade" ofta hålla sig uppe genom att bo där.

Av lektyr såg jag ingenting annat än bibeln och Stockholms-Tidningen. Jag föredrog bibeln. Kaptenen kom in och bäddade åt mig, de andra, som legat där förut, fingo bädda själva, och jag blev glad och inte så litet överraskad när jag såg, att jag fick rena, vita lakan. Det var mer än jag berett mig på. Min glädje blev emellertid måttlig när jag kommer under dem och de klubbade fast vid kroppen av fukt. I filten vågade jag inte linda mig, ty — ja, filter tvättar man ju inte efter var och en. Jag måste ta mina underkläder, men rädd var jag för lunginflammation.

Kl. 9 skulle alla vara i säng, ty då kom kaptenen in och tog upp kollekt, 30 öre pr kvinna, och för vilken summa man också fick morgonkaffe med vitt bröd. Så släcktes också lampan, men ingen må tro, att det blev tyst för det. Jag låg i en liten sal på 6 sängar och där pratade alla på en gång. Förgäves bad jag John Blund komma och spänna upp sin paraply över mig, med eller utan bilder. Men han höll sig envist borta, tills hur länge vet jag ej, ty ingen klocka fanns.

I vanliga fall skola alla vara klädda kl. 7, på söndagsmorgonen kl. 8. Då samlades man i "salen", där det bjöds på kaffe. Nu först kunde man dock riktigt se, att många av dessa kvinnor voro människor, vilka förlorat aktningen för sig själva. En kom in med en oknäppt blus, en annan i underkjolen, en tredje okammad och obehagligt ruggig i håret. Var och en av dem fick snubbor av kaptenen, men det var man visst van vid och tog därför inte åt sig. Andra däremot voro omsorgsfullt kammade och klädda, ja, hade t. o. m. fina vita kräs om halsen.

Kaffet serverades i en brokig samling av "udda" koppar, och det var sorgglustigt att se huru de, gummorna i synnerhet, tävlade om de största.

Efteråt blev det sång, predikan, bön och knäfall. Och så sång igen av en annan kapten, en ung kvinna. Jag tänkte, där jag låg knäfallen bland de andra, att Frälsningsarmén, hur vämjeligt vi än känna det i deras miljö, dock gör något och offerar något för de usla och elända. Ty det är väl den lägsta graden av fattigdom och elände, som uppsöker den. Människor, till vilka socialismen ännu inte nått och säkert skall dröja länge, innan den når.

Det sista jag hörde från härbärgat var:

"Klippa, du som brast för mig, låt mig gömma mig i dig."

När jag gick hem vägen förbi Folkets Hus, såg jag sagostundsbarren

trippa in där, glada och skrattande, och då kom jag att tänka på, om jag kanske hört rätt därute på den andra asyleu — ett barn som grät...

Och så — alltid den gamla frågan: Vad ont ha barnen gjort?

Vem svarar på den frågan. Den skyldige. Vem är den skyldige?

Julia S.

En konferens för diskussion av arbetarskaförhållanden

avhölls i Stockholm den 6—7 november i år.

Inbjudan till konferensen hade utfärdats av en del intresserade kvinnor, såväl borgerliga som socialdemokrater.

Det må här gärna sägas, att vi arbetarkvinnor stodo betänksamma vad som skulle kunna bli resultat av en diskussion mellan så olika intressen som på konferensen voro representerade. Vi hyste ett helt naturligt tvivel om, att vi skulle kunna förstå varandras synpunkter, så att några beslut av värde skulle kunna fattas, men inför utsikten att i någon mån kunna främja arbetarkvinnornas intressen, voro ju dessa betänkligheter små och avsikten med konferensen, att fästa uppmärksamhet vid arbetarskaförhållanden, kan anses vunnen.

Ett stort antal arbetare och arbetsgivare samt övriga intresserade hade hörsammat inbjudan. Dagspressen redogjorde synnerligen utförligt för de olika frågor som behandlades. Morgonbris' läsare har troligen långt förut lärt känna konferensens syftemål, men det är heller icke nog med diskussionen och de resolutioner som fattades vid denna konferens, utan önskligt vore, att frågan finge gå vidare till landets alla arbetarkvinnor genom deras egen tidning Morgonbris och dessutom böra kvinnoklubbarna i landet taga upp dessa frågor till diskussion och sprida kunskap om dem till kvinnorna, så mycket mer som flera av dessa återkomma som förslag från yrkesfarekommittén.

Föredragen och diskussionerna behandlade: »Svensk kvinno- och skyddslagstiftning», »Behöva vi kvinnliga yrkesinspektörer?», »Vad kan göras för att väcka och underhålla bildningsintresset hos arbetarkvinnorna?», »Den personliga hygien» samt »Vad kan göras för att sprida yrkeshygieniska kunskaper?»

Den första av dessa frågor inleddes med föredrag av d:r M. Marcus rörande huvudsakligast det skydd moderskapsförsäkringen skulle utgöra för de kvinnor, som vänta sig bli mödrar och därför behöva en vilotid vid sin nedkomst. De nya förslag d:r M. framförde voro, att denna vilotid måtte bli obligatorisk och som sådan stödas

av moderskapsförsäkringen, dels att tiden måtte utsträckas utöver den nuvarande bestämmelsen om 4 veckors ledighet samt omfatta tiden näst före och efter nedkomsten. I denna riktning uttalade sig också konferensen genom följande enhälligt antagna resolutioner:

1. Med hänsyn till den stora betydelsen av ett effektivt skydd för moder och barn uttalar konferensen:

att bestämmelserna ang. förbud för barnaföderskor att användas i industriellt arbete böra få ovillkorlig giltighet samt att de böra i avseende på varaktigheten utsträckas och gälla tiden såväl före som efter nedkomsten; samt

att den ekonomiska uppoffring, som är förknädd med en dylik ur icke blott individuella utan även samhälleliga synpunkter erforderlig vilotid, icke såsom hittills må drabba modern ensam, utan genom införande av en i vidsträcktaste mån obligatorisk moderskapsförsäkring, som täcker den för barnaföderskor föreskrivna vilotiden, fördelas mellan det allmänna samt de berörda kvinnorna och deras arbetsgivare.

2. Konferensen vill i avseende på omfattningen av arbetarskyddslagstiftningen uttala att samtliga skyddsbestämmelser böra få tillämpning icke blott för fabriksarbetare utan även för alla övriga grupper av arbetande kvinnor, som därav äro i behov.

3. Konferensen anser det av lagstiftningen hittills helt och hållet oberörda hemarbetet, som av allt att döma erbjuder sina utövare de ojämförligt sämsta arbetsvillkoren, i största behov av undersökning och kontroll. Den av yrkesfarekommittén föreslagna obligatoriska registrering av hemarbetare förordas såsom ett första steg till vinnande av kännedom om detta arbetsområde samt möjlighet till beröring emellan och organisation av de där sysselsatta arbetarna. Likaså förordas yrkesfarekommitténs föreliggande förslag om löneböcker och lätt tillgängligt anslagprislistor såsom erbjudande möjlighet till jämförelser och kontroll från såväl arbetarnas som allmänhetens sida över förhållandet emellan arbetsprodukt och lönevillkor inom hemarbetet. Vidare vill konferensen kraftigt understryka behovet av en tillsyn å arbetsplatserna, lämpligen utövad av de i yrkesfarekommitténs förslag till lag förutsatta kommunala tillsyningsmännen, resp. kvinnorna.

På samma gång som konferensen uttalar sig för de av yrkesfarekommittén föreslagna lagstiftningsåtgärderna, vill den emellertid framhålla, att den anser dessa vara av endast förberedande karaktär och alltså icke innebära den slutgiltiga lösningen av problemet om en effektiv lagstiftning mot missförhållandena inom hemarbetet.

Vidare antog konferensen följande av borgmästare Lindhagen framlagda förslag till uttalande:

Konferensen uttalar som sin bestämda uppfattning att lagstiftningsåtgärderna för skydd av vuxna arbetare, böra, fränsett särskilt skydd för mödrar, så vitt möjligt genomföras, utan skillnad till kön, där ej en sådan skillnad uppenbarligen påkallas av arbetets natur.

Moderskapsförsäkringen är naturligtvis i främsta rummet avsedd att bereda skydd åt de industriarbetande kvinnorna. F. n. ha visserligen dessa rätt till en vilotid av 4 veckor — om de hava råd därtill (denna »rätt» till vila är många gånger lika litet kärtkommen som för andra arbetare, som få »semester» utan lön) varför också i allmänhet kvinnorna söka sig tillbaka i arbetet fortast möjligt. Kunde däremot den ekonomiska frågan härvid lösas genom denna försäkring, vore därmed ett oändligt stort bekymmer

bragt ur världen och många fattig mor skulle med någon smula lugn och förtröstan omotse sin svåra tid. Men det är visst icke endast fabriksarbeterskan, som skulle sätta värde på att utan allt för stora bekymmer få någon vård och vila.

Det fins tusenden andra lika fattiga kvinnor som måste taga emot denna den fattigas välsignelse — barnet — hemarbeterskor, hjälphustrur, övergivna och förrådade ensamma mödrar, många arbetarhustrur, som alltid till det yttersta skött sig och sitt och som kunna berömma sig av att aldrig strävat efter något annat än att plikt-troget fylla sitt värv som maka och mor — men som äro lika fattiga för det.

Det återstår för oss att få moderskapsförsäkringen att räcka till även för dem.

Det blir den socialdemokratiska riksdagsgruppen, som får åtaga sig de skyddslagstiftningskrav, konferensen framförde, skriver Arbetet. Ja, det är väl i allmänhet den som för de utestängdas talan. Varför skulle den då inte göra det även i dessa frågor med eller utan denna konferens' uttalanden? Har konferensen kunnat väcka eller övertyga några flera, så är det ju så mycket bättre.

Visst kan man fråga varför icke kvinnorna organisera sig och själva förbättra sina villkor, men den frågan har blivit framställd så många gånger utan att vi fått något svar, att det kan vara berättigat att även söka andra vägar — nu här lagstiftningens.

En av konferensens övriga diskussionsämnen, som tilldrog sig allmänt intresse var »Arbeterskornas bildningsfråga». Men då Morgonbris' utrymme är starkt begränsat redogöres för denna samt övriga resolutioner i nästa nummer.

Agda Östlund.

Medan vintern var i landet.

(»Mors lilla flicka» ur Danska Soc.-Dem.)

Det är icke så mycket att titta efter på jorden om vintern, så min lilla flicka har använt tiden med att vända sina ögon mot himmelen. Hon har gjort det.

Hon kom upp en dag och talte om för mig, att Greta nere på gården hade sagt, att där uppe i himmelen sitter en stor man, en mycket stor man, som heter Vår Herre, och som vet allt och förstår allt. Hon undrar nu på rimligheten och sanningen häri och om Greta har rätt; det som gör henne mest skeptisk, är det, att han förstår allt. Hon har bott med oss i utlandet och hon har lekt med barn av många olika nationer; hon har således fått ett starkt intryck utav hur svårt det är att förstå allt och

nu hör hon, att Vår Herre förstår *allt!* Hon slutar sina funderingar med att besluta, att hon dock vill utfråga Greta närmare om huruvida denna Vår Herre skulle vara dansk!

Men det är också den mera materiella himmelen hon har iakttagit — kometen var anledningen.

Förut ha vi ju ofta talat om solen, om hur allt liv och ljus och värme kommer från den, som elden i kakelugnen, vilken förvarar solsken. Detta är den bästa saga jag kan tala om för henne.

Nu, då vi sågo efter kometen, sågo vi ju också Venus och hon lägger märke till den. Vi tala om för henne, att Venus är liksom vår egen jord och går sin bana runt om solen men är mycket närmare solen än vi äro. Det roar och upptager henne omätligt och en dag då hon känner behov av att förklara mig sin kärlek i mycket varma ord, talar hon om för mig att jag är solen. Litet efter får hon sitt lilla djupsinniga uttryck i ansiktet och så ropar hon till: »Så kan man egentligen kalla mig för Venus, för jag kan aldrig springa riktigt långt bort från dig!»

Också tingens kretslopp är för henne en vacker historia att höra; att vattnet stiger opp från jorden som en båt, seglar en tur som skyar och kommer ned igen; att föremål och ting se annorlunda ut men aldrig helt försvinna. Det är roligt för henne att fundera på. En dag, då hon icke kunde finna sin docksko och var mycket olycklig därför, säger hon plötsligt och det tröstar henne helt: »Ja men, mor, vi vet dock, att i världen är den!»

Hon vill förfärligt gärna ha besked om var himlen slutar. Jag söker få hennes tankar bort från denna vanskliga oändlighet, som ju icke kan förnimmas, men hon kommer åter och åter tillbaka till det och på gården dryftar hon det också med Greta och Jörgen. Jag säger då att det är ett alldeles väldigt stort världsrum, vari solen och jorden och månen och stjärnorna röra sig, men att jag alls icke kan säga henne *hur* stort det är. Hon synes helt förnöjd med detta besked, men någon tid där-efter spörjer hon mig om vad som är bakom väggen. Jag förstår icke vad hon menar: hon talar ständigt om en vägg, hon gråter och säger att det har jag själv talt om för henne, intill det äntligen går upp för mig, hur dumt jag har burit mig åt med att använda ordet »världsrum» — hon känner icke andra rum än de vi bebo samt det lilla kyffe under trappan där hennes träskor och kälke står, och det har ju fasta väggar åt alla sidor: hur skulle hon då kunna begripa, att mor använder samma ord för det, som nästan är utan fasta gränser?

Hon är en fanatisk motståndare till kvinnornas förvärvsarbete. Det medför ju något så tråkigt som att ens mor har en bestämd arbetstid då hon icke må störas. Det går icke att ropa opp: »Mor, kasta ner mina vantar!» eller: »Mor, jag vill gärna ha mitt hopptåg!»

»Mors lilla flicka.»

Det är dock en form av kvinnoarbete som tilltalar henne — hon har sett en bild av några negresser, bärande sina barn i en påse på ryggen. Kunde det bara vara likaså med hennes mor, så ville hon vara försonad. Hon är nu så stor att hon, när det är regnväder, kan få lov att sitta stilla och sy eller teckna eller skriva medan jag arbetar och så tycker hon nästan, att vi i civilisation äro på höjd med negererna.

Trots motstånd mot kvinnoarbete fun-derar hon dock ständigt på vad hon vill vara. För närvarande vacklar hon mellan vetenskapen och de sköna konsterna. Hon vill äntligen vara en sådan en som sitter och ser efter stjärnorna, eller också vill hon vara — danslärarinna!

Jag tror nu det bliver en annan vetenskap, ty hon är uppenbarligen född med statistik i blodet. Hon håller utav att utmåla allt, också sina känslor i siffror och tal. När hon är bedrövad är hon det så mycket, att hon gott kan gråta i två år; när hon älskar en, så gör hon det så mycket som tio tusen gånger opp till himmelen. När det en dag blev sagt till henne, att mor är nog nummer ett för henne, såg hon mycket eftertänksam ut och sade: »Nej, det vill jag egentligen icke säga, jag vill icke kalla mor för nummer ett, det är så litet, jag vill hellre kalla mor för tusen!»

Mor.

Agitera

för MORGONBRIS, din EGEN tidning!

Några drag ur de amerikanska kvinnornas ställning.

Av Olive M. Johnson.

III.

I industrien.

I allmänhet uppfostras numera icke den amerikanska flickan för giftermålsmarknaden. Att bli gift är en händelse i livet, som väl må komma i sinom tid. Flickan drömmer nog om det och tänker på det och gör sitt bästa för att komma dithän, gu'nås, där som annorstädes och nu som alltid, men de hava ej just någon inteckning i livet, som försäkrar dem om giftermål och man är för praktisk för att leva på falska förhoppningar. Därför tänker man främst på att arbeta och försörja sig. Med maskin- och produktionsutvecklingen är kvinnans arbetskraft på arbetsmarknaden nära nog lika efterfrågad som mannens. I familjen tänka därför flickorna lika säkert som gossarna på att försörja sig själva och de få vanligtvis börja lika tidigt. Maskinen utträngde mannen och gjorde hans ställning i samhället osäker. Då blev det nödvändigt för kvinnor och barn att försöka hjälpa till att försörja familjen. Maskinen medförde snart att den råa styrkan ej längre var överlägsen och den långa lärotiden blev överflödigt. Arbetet blev fördelat i otaliga detaljer och gick lätt och ledigt. Nu äro kvinnorna nära nog i sin helhet och barnen i massor på arbetsmarknaden i konkurrens med männen om brödet. Nu har det i regeln blivit så, att alla de vuxna och ibland flera av de halvvuxna i en familj behöva arbeta för att skaffa dess uppehälle, under det att för ett 50-tal år sedan familjefaderns arbete allena förslog. I många tusende hem räcker hela familjens arbete knappt till att hålla nöden ifrån dörren.

Men det är långt ifrån att det alltid är nöden, som driver kvinnorna från hemmet ut i arbete. I det amerikanska samhället finnes två strömvågor. Den ena driver nedåt, evigt nedåt. Den andra driver uppåt till en högre ställning och en ädlare kultur. De som na det »bra», vilja ha det bättre och åter bättre, ty det gives alltid något ofantligt högt uppe, som man mer och mer lär sig sträva efter. När så familjen växer till, växer aptiten för denna världens goda, artingen det är högre kultur eller man endast vill tävla med sina grannar i lyx. Och icke äro flickorna de som vilja vara sämst, det kan man ju förstå. Hellre än att vara mindre eleganta än andra, ger man sig ut på det industriella, kommersiella eller intellektuella arbetsfältet och drar sitt strå till stacken.

Kapitalistklassen i Amerika har som ingen annan i världen välkomnat kvinnorna på arbetsmarknaden. För kapitalet existerar ej man, kvinna eller barn. Det stavar alla dessa ord lika — *arbets-*

kraft, och den arbetskraft är alltid bäst, som är billigast, d. v. s., som kan skapa största profiten. I Amerika som annorstädes är det ett obestridligt faktum, att kvinnorna äro billigare än männen, även när de utföra samma arbete. Och detta är ej att undra på. Överhuvudtaget äro de ej de egentliga brödvinnarna. Tusentals bo i hemmen och arbeta blott för att hjälpa familjen till bättre förhållanden. De äro nästan helt och hållet oorganiserade och i saknad av samhörighetskänsla och ha aldrig gjort några kraftigare ansatser för att höja sin ställning. Alla dessa begrepp har den amerikanska kvinnan ännu att lära sig.

Inom kvinnorörelsen har ju på sista åren visat sig en tendens att verka för alla arbetsbranschers öppnande för kvinnan, och hennes fullkomliga likställighet med männen på arbetsmarknaden. Konsekvensen av ett dylikt system under ett kapitalistiskt samhällsskick kan man redan se i Amerikas fabriksdistrikt, såsom Massachusetts, Rhode Island och Connecticut, där det gives hela fruntimmersstäder. Männen få driva på gåtorna eller sköta husen eller ge sig ut åt landet för att söka sitt uppehälle. I ylle-, bomulls-, vävnads- och klädesindustrierna, o. s. v., o. s. v., arbeta nästan uteslutande kvinnor och barn. Tusende sinom tusende äro dömda till detta liv från vaggan till graven. Det är det otänkbaraste slaveri. Arbetstiden är lång, betalningen usel, förhållandena vid fabriker äro oftast de olidligaste man kan tänka sig och arbetslösheten sträcker sig ofta över långa perioder. Dessa arbeterskor stå oftast på arbetsklassens lägsta nivå. De känna nog missnöje, men det är ej ett inelligent missnöje. De äro svåra att nå med socialistisk propaganda. Detta är ett av de mörkaste dragen i det amerikanska samhället. Ett av de mörkaste, ja, men inte det allra mörkaste!

IV.

Hemarbeterskan.

Se bilden å första sidan i senaste nummeret av Morgonbris! Den är hämtad från ett brev kort, utgivet av en välgörenhetskvinnoförening, som arbetar i Chicago slums. Den talar en ryslig sanning, smärtans och olyckans sanning, som kännes av tusenden och åter tusenden i de amerikanska fabriksstäderna. Thomas Woods hjärtslitande dikt, »Linnesången», som märkligt nog också finnes i samma nummer av Morgonbris, är den rätta texten till denna tavla. Bild och text vittna om slit och möda utan ände, och värre än allt — förtvivlan, *mörk förtvivlan*.

Men den titel, som bilden givits på svenska, återger ej dess fulla betydelse. »Sacred Motherhood», det *heliga*, det *upphöjda*, det *dyrkade* moderskapet, det är detta, som alla kapitalismens besjüngare skrika sig hessa med att framhålla såsom det skönaste i vårt »härliga» samhälle. Men här visar det sig på vilket sätt kapitalismen, profitsystemet, hum-

bugssamhället dyrkar och vördar det heliga moderskapet. För fabriksarbeterskan fins åtminstone någon ände på arbetstimmarna, och när de en gång äro slut, är hon fri. För hemarbeterskan gives det *aldrig* någon fristund. Hon arbetar vid artificiell belysning och dagsljus, gas och sol äro för henne lika, blott hon kan se att utföra sitt evinnerliga: »stick! stick! stick!»

På amerikanska kallas dessa »hem» »swet shops», *utsvettningsverkstäder*. Namnet är betecknande för vad som här försiggår. Här »förtjänar» inte kapitalisten dollars, här »suger» han dem inte till sig en gång. Nej, han formligen *pressar*, »svettar» dem ut ur en allaredan utsugen och förslappad proletärklass. I Chicago, New York, Filadelfia, i hela Nev England finnas dessa »swet shops» i tusental. Det är till största delen fattiga invandrade judar, som bilda denna folkklass, men alla nationer äro representerade bland dem. Arbetet tages hem från någon större fabrik, där det tillskåres i massa. Det är vänligen huvudet för familjen, fadern eller modern, som svarar för arbetet, sedan sättes hela familjen i verksamhet, ofta ända ned till barnen på 4—5 års ålder. Dessa kunna ju alltid dra ut träckeltrådar, sy i knappar och band o. d. och lära sig så småningom färdighet i fler och fler detaljer. Ofta arbeta 10—12 personer i ett vanligt rum, som naturligtvis också utgör både matsal och sängkammare.

»Swet shop»-arbete är uselt betalt. Det utgöres av den stora massa av billiga färdigsydda kläder, som utbjudas i den amerikanska marknaden. Ofta förvånas man verkligen över de »gottköp» som kunna erhållas, men den som vet vad »swet shop»-systemet innebär, vet att varje styng representerar människoblod. Att »svetten», d. v. s. profiten, är stor, att det lönar sig för fabrikanterna, framgår av den utsträckning, vari denna »industri» bedrives. Fabrikslagar, även där sådana finnas, ha naturligtvis ej den minsta betydelse för dessa arbetare. Okunnigheten är oerhört stor ibland dem. För det första arbeta de ju vanligen i okunnighet beträffande landets språk. Oftast uppväxa barnen vid arbetet med ringa eller ingen skolundervisning. Moralen lider helt naturligt av sammanpackningen i samma rum av olika kön och åldrar. Ofta lägges dryckenskapen sin börda till, ty det oändliga arbetet kräver stimulantia för nerverna, detta blir snart en nödvändighet och utvecklar sig inom kort till en last.

Det missnöje som råder bland dem är den grövsta okunnighetens. Om organisation och samarbete ha de naturligtvis ingen aning och ofta visa de t. o. m. hätskhet mot socialismen såsom något, som vill beröva människorna »friheten», eller »dela» det som människan ärligt förtjänat.

(Forts.)

HJALMAR BRANTING.

Hjalmar Branting.

Svenska soc.-dem. arbetarepartiets främste man och ledare firade femtioårsjubileum den 23 november.

Han hyllades, som naturligt var, på ett enastående storslaget sätt av partiets alla olika organisationer och enskilda personer från när och fjärran, i in- och utlandet.

Stockholms arbetarekommun uppvaktade på kvällen med ett ståtligt fackeltåg. Det var en verklig högtid att se huru facklorna i den täta människomassan rörde sig uppför Kungsbacken, kastande sitt flammande sken vida omkring i den mörka höstkvällen, där människorna trängdes om varandra som på en 1:sta maj.

Senare på kvällen voro partifester anordnade i Folkets hus, Berns och Runan och överallt hälsades jubilarerna med demonstrativa ovationer.

Om Hj. Brantings betydelse som politiker och ledare av den svenska arbetarrörelsen och om hans nobla personlighet har med anledning av jubileet skrivits och talats så oändligt mycket sant och vackert, att det nästan kan anses förmätet om även vi i vår anspråkslösa tidning vill försöka mäta hans värde. Må det vara nog att här betona, att vi djupt känna sanningen i de ord Ny Tid skrivit i anledning av dagens betydelse:

»Hjalmar Branting är den svenska

arbetareklassens stolthet, men han är därjämte — det kan ingen vanlig socialistätare förhindra — en stolthet för hela den svenska nationen.»

Bland de många som hyllat Hj. Branting är även Ellen Key. Hon skriver i festskriften, som utgivits till minne av 50-års-dagen, följande så träffande rader om Hj. Brantings personlighet:

»Att av naturen hava fått idealismens gåva och att av denna sin idealism ledas rätt fram, icke till förgångna tidens utan till framtidens ideal, detta är den lycka, som danat Hjalmar Brantings öde. Att icke mattas och icke svika i striden, detta hava mångfaldiga med honom kunnat. Men att under dagsfejden aldrig mista makten att drömma framtidsdrömmar; att under otaliga besvikelser genom människorna aldrig mista tron på en idealare mänsklighet, detta är Hjalmar Brantings stora, andliga seger. En sådan vinnes endast när naturgrund och viljeriktning samverka.

Genom denna samverkan blev Hjalmar Branting ej endast en av vårt lands få stora människor, nej, även en av vår tids få lyckliga. Ty vilken lycka är större än den, att på sitt livs höjdpunkt alltjämt styra efter de stjärnor, som lyste över ynglingens huvud?»

Livskamp.

Aldrig mäta vad man lider,
kämpa genom tiders tider,
liv för liv och vän för vän,
vackla, störta, resa sig igen
— det är modet, det är lagen
för allt mod som står i slagen,
och där stå vi var med sitt,
du och jag, i kampens mitt.

Ingen slipper. Var skall svinga
svärd i kallets kamp, och ringa
är ej något kall som bärs
av en tro, en lust att bringa
allt, om allt en gång begärs.

Handen åt varandra, bröder!
Det är störst som starkast blöder,
den är främst som giver mest.

Så blir livets kamp en fest.

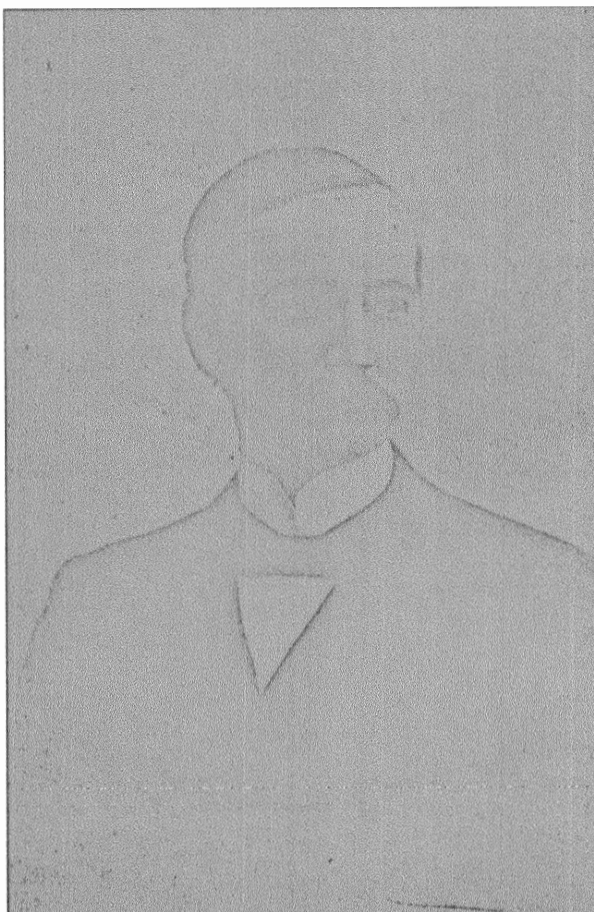
(»En människa» av Bo Bergman.)

Tjänsteflickans söndagsvila.

En svag bris genomfor de rimfrostade träden ute i parken. Allt var så tyst och stilla. Det var söndagsmorgon. Trafiken på gatan hade ännu ej börjat, ty klockan var ej mer än 5. Rullgardinerna voro nedrullade för fönstren på de höga hus, som kantade gatan, och man kunde därav förstå, att deras innehållare voro försänkta i sömn.

Nu rullades en gardin upp. Det var i grosshandlarns jungfrukammare, belägen 3 tr. upp i ett hörnhus strax invid parken. En yrvaken 20-årig flicka syntes i fönstret. Hon blickade ut till husen mitt emot. Ack! hon var visst den enda, som ej fick vila ut på söndagsmorgonen, ty där mitt emot, där voro rullgardinerna nedrullade. Men nu var det ej tid att stå sysslolös och försjunka i tankar. Hon hade mycket annat att bry sitt huvud med, hon hade ju så mycket att göra i dag. I dag! Var det ej söndag? Jo. Men var det ej vilodag den dagen och sabbatsro? Hon tyckte sig minnas från barndomen, hur hon i skolan fick lära sig att söndagen var av Gud förordnad till vilodag. Men varför fick ej hon vila? Hon funderade och funderade. — Jo, nu förstod hon. Hon var ju blott en tjänsteflicka, och en sådan behövde ju ingen sabbatsro, ingen vila för sina utarbetade lemmar. Hur många voro ej de sysslor, hon i dag skulle utföra! Om hon skulle ta och räkna upp dem, det kunde ju vara roligt att gå igenom sysslore registret. Och medan hon så städade jungfrukammaren började hon räkningen:

Städning i förmaket, balkongen, salen, tamburen, serveringsrummet, farstun och barnkammaren. Bjuda herrskapet morgonkaffe, borsta deras kläder och skor. Ut och handla bröd och mjölk. Tvätta och kläda herrskapets lilla 1½ års-gamla ögonsten. Laga frukost åt den lille. Laga frukost åt herrskapet. Städa sängkammaren. Koka förmiddagskaffe. Laga middag. Middag ja! Å! det var ju då det skulle komma gäster, 2 herrar, en gammal tant och en fröken. Ack! Då förstod hon mer än väl vad den middagen skulle komma att fordra av hennes krafter. Så efter middagen skulle damerna ha sin fruktbricka och herrarna sin groggbricka. Se'n var det att ta itu med alla diskar, så skulle chokladbrickan in, se'n var det att rusta den lille till kvällssömn, göra i ordning i sängkammaren till natten. Koka te och duka fram kvällsvarden, diska efter den. Hur många sysslor blev det? Jo 24, förutom allt annat spring, bugningar och nigningar. Ja, hon kunde helt enkelt säga krypningar för herrskapet och deras gäster. Huru sjöd det ej inom henne av harm och förbittring, då frun helt enkelt befallde henne att taga av gästerna deras galoscher. Var det ej nog att hon kånkade av med deras tunga vinterpälsar utan hon skulle också böja sin, av arbete genomvärkta, rygg, för att avtaga

CARL LINDHAGEN.

Den 17 instundande dec. firar borgmästaren hr Carl Lindhagen sin femtio-åriga födelsedag.

Hr Lindhagen har sedan två år tillhört socialdemokratiska arbetarepartiet men långt innan dess stod han genom sin radikala läggning socialdemokraterna nära.

Att partiet i och med hr Lindhagens inträde tillfördes en stor begåvning, därom äro alla ense som känna hans gedigna kunskaper och stora arbetsförmåga, dem han så beredvilligt ställt till sitt partis förfogande.

Det arbete inom skilda verksamhetsfält som hr Lindhagen hunnit med är vittomfattande, men kanske av största betydelse i två för landet viktiga frågor: Norrlandsfrågan och jordfrågan.

Hans utredning av dessa frågor är grundläggande för det framtida reformarbetet på dessa områden.

Han intager för övrigt en klar ståndpunkt till alla de rättfärdighetskrav, som äro förenade med den moderna arbetarrörelsen. Dessutom är han en i samma mening vidsynt man, som icke låter fångsla sig av dogmer och doktriner utan

låter den omutliga rättskänslan alltid behålla sista ordet.

Som ren idealist är han alltid främst i striden där det gäller humanitära reformer till gagn för mänskligheten.

När hr Lindhagen nu firar sin femtioårsdag komma säkerligen många att bringa honom sin hjärtliga hyllning. Särskilt ha kvinnorna anledning härtill. Kvinnorna från alla partier stå i stor tacksamhetsskuld till hr Lindhagen, ty ingen har så som han varit förkämpan för kvinnornas rösträtt.

Outtröttligt har han under årens lopp ständigt haft målet i sikte och, trots alla mothugg, burit fram sina idéer. Det är för övrigt ej endast rösträttsfrågan, utan alla de reformer i fråga om skyddslagstiftning, vilka på något sätt beröra kvinnornas intressen, ha i hr Lindhagen en alltid vaken granskare, som icke låter ens den allra minsta lilla orättvisa mot kvinnorna slippa igenom opåtalad. I sin uppfattning av kvinnornas rent mänskliga och samhällsliga rättigheter står hr Lindhagen som ett högt föredöme.

Socialdemokratiska kvinnor bringa honom sitt tack och en lyckönskan på femtioårsdagen.

dessa genomvilade och uppiggade gästers våta och klibbiga galoscher. Det var en harm, som hon aldrig, aldrig kunde smälta. Var det ej människans plikt att själv hjälpa sig? De voro ju ej längre barn och behövde därför ej som de bli hjälpta av en fullvuxen mänskiska.

— — —
När hon så utfört alla de 24 sysslorna och hon helt förstulet tittade på klockan, var den 1/211 på kvällen. Ja men nu skulle väl hennes sabbatsro få börja. Men hur skulle hon nu använda den? Ut kunde hon ej gå, ty hon fruktade gatan efter kl. 10, och förresten,

vad lönar det att gå ut nu, solen hade ju gått ned och det var intet vacker, intet hänförande att se och njuta av.

Hon bäddade sin säng. Heta tårar föllo ned för hennes kinder och när hon sedan lade sin genomtrötta kropp till ro genomför en snyftning hennes späda, lilla gestalt. Hennes söndagsvila och sabbatsro var nu tilländalupen, och medan herrskapet med en suck av välbehag lade sig till ro, låg hon, deras slavinna, och vred sig av plågor. Det värkte i hela hennes kropp, ty hon hade ju haft söndagsvila och hon skulle väl ha någon känning av den.

Proletär-dotter i Bofors.

En vardagshistoria.

Som mycket ung kom jag till staden och fick plats på ett kafé. Mitt hem är beläget vid ett sågverk, isolerat från andra platser och de flesta veta nog att förhållandena vid en dylik plats icke alltid äro idealiska. —

När jag då vid 16 års ålder kom till staden, blev jag huvudyr av allt det nya som mötte mig och till en början såg jag allt genom »rosenfärgade glasögon». Men inom kort hade dock min syn på livet omkring mig förändrats åtskilligt och snart blev det mig outhärdligt att längre kvarstanna på kaféet.

Nu var min mening att söka plats i familj, varför jag vände mig till stadens arbetsförmedling. — Efter en månads väntan fick jag anvisning på en familj, som behövde en »husa», och med klappande hjärta ringde jag på tamburdörren. En jungfru visade mig in i ett elegant rum. När frun kom in blev jag först »mönstrad», innan jag fick höra ett nådigt: »sitt!».

Så började förhöret: »Nå, vad kan ni? Kan ni stryka, kan ni städa, är ni *propper*? Jag fordrar av min jungfru att hon är hövlig, rask och trevlig! Nå, vad hade ni för plats förut?»

Jag kände rodnaden bränna mina kinder då jag svarade: »På kafé!»

Paus. —

»Jaså, och så kommer ni och söker plats *här*! Kaféflickor bruka ej vara vidare dugliga. Kom hit och se, här är salen, där de övriga rummen, ni förstår, jag lämnar icke gärna allt detta i händerna på vem som helst — jag skall tänka på saken. Adjö!»

Mitt sinne kokade av harm över detta förödmjukande bemötande. Först skall man gå och bjuda ut sin arbetskraft och sedan bli tillbakavisad så skymfligt, och jag kände mitt hat växa mot denna förvidna samhällsordning, som ställer människorna som fiender emot varandra.

Nästa gång vände jag mig till ett kommissionskontor och lyckades förskaffa mig 2 kr. till inskrivningsavgiften. — Ja, nu fanns där verkligen en plats, men det kostade en krona särskilt att erhålla den. Nu var jag utan mynt, men frun var »välvillig» nog att lova mig anstånd

tills jag fått lön i den eventuella platsen. Men även denna gång gick det likadant som förut, min förra anställning var ett hinder, som ingen ville överskrida.

Jag sökte sedan flera platser, men överallt hörde jag detsamma: En »kaféflicka» ville ingen ha i sitt hus. En vassnäst doktorinna hade även ett annat skäl: »Det fanns två unga herrar i huset». Hon betraktade mig därvid med en blick, som gjorde mig ursinnig. Jag kunde ej tåga, utan rev i ordentligt med ett: »Jag äter inte ungherrar!» — — — Och åter befann jag mig ute i vimlet.

Så blev det den 1 maj. Och åter var jag ute och sökte plats. När jag återkom till frun, missmodig och nedstämd över det misslyckade resultatet, så stod hon klädd att gå ut och se på demonstrationståget.

»Ni tänker väl ej gå ut och demonstrera?» frågade hon mig.

»Jo», svarade jag helt glatt, »jag är ju arbeterska, och där är ju min plats bland mina kämpande bröder och syster!».

Med ett hänfullt skratt svarade hon: »Ja, då undrar jag sannerligen icke på att ni ej får någon plats, och om ni är så stor i mun, så kan ni troligen även skaffa er plats mig förutan, jag är för övrigt trött på er nu.»

Den dagen lyckades jag dock få plats på ett konditori som kaffekokerska. Min lön skulle bli tolv kr. i månaden, och för denna lön skulle jag, förutom att sköta köket, även gå ärenden. — Affären stängdes kl. 10. Efter denna tid skulle jag rengöra golven i 4 stora rum. — Vid midnatt hade jag slutat därmed. På morgnarna skulle jag ha köket skurat, kittlarna blanka samt kaffet kokt till kl. 7, innan kunderna kommo.

Efter kort tid bröts mina krafter. Jag måste resa hem och har nu varit sängliggande i 1½ månad.

Under denna tid har jag haft goda tillfällen att reflektera över min och tjänstflickornas ställning i allmänhet. Synnerligen dessa missförhållanden, som jag själv helt nyligen fått erfara. Att behöva gå i månader och söka plats utan resultat, därför att man varit anställd på ett kafé! Är man ej lika god människa, vilket arbete man än utför, och skall man bli utstött, när man har en god vilja att vara en skötsam othygglig samhällsmedlem? Men jag har även lärt mig inse att vi själva ha stor del i detta missförhållande. Och mina kamraters förhållande till mig i min sista plats öppnade mina ögon för den stora okunnighet, som fins ibland största delen tjänarinnor.

Här behövs upplysning i mångt och mycket, och främst behöva de få upp ögonen för vilken ställning de egentligen stå i — med ett ord: de böra bli *klassmedvetna*.

Kamrater! Vi skola organisera oss och med sammanslutningens makt skaffa oss bättre och friare arbetsförhållanden!

Nu ha tjänarinnorna i allmänhet samma syn på arbetarrörelsen, som den fru, i vars tjänst de äro anställda — i san-

ning beklagansvärt, när man betänker, att dessa flickor en gång bli arbetarhustrur och mödrar åt framtidens släkte.

— — —
Min enkla berättelse är så vanlig, dylikt inträffar varje dag, och just därför tänker man sällan riktigt allvarligt därpå. — — — Men om *alla* vaknade upp och tänkte över sin ställning, då skulle vi snart vara vid målet: en stark organisation av tjänarinnor, som kan genomdriva sina krav.

Disa.

Sankte Pers sagor.

Det var på den tiden när floderna gingo baklänges och solen stannade på himlen. Detta kallades underverk, och människorna togo varning därav och offrade Herren allt vad de ägde, utom det som de icke kunde undvara.

Nu sägs det att Vår Herre är gammal och trött och icke gör några undermera. Men det är människorna som icke vilja se dem. De äro strax redo att förklara dem på ett fullt naturligt sätt. Dessa förklaringar äro det enda som i någon mån kan skingra Vår Herres dysterhet — den dysterhet som blir alla skapares öde när de betrakta sitt verk. Ty det är blott en förgänglig stund de finna det ganska gott.

Men på den tiden, om vilken jag talar hyste den gode guden ännu så pass intresse för mänskligheten, att han då och då sände mig till jorden för att inhämta litet mindre officiella upplysningar om tillståndet än av prästerna.

En kväll gick jag genom ett stort och öde landskap. På båda sidor om vägen sträckte sig långa hedar ända till synranden, och det enda som växte på dem var enstaka talldungar och några stora svavelgula blommor, som liknade levande mineralier. Här och där lågo vattensamlingar och blänkta i kvällsljuset som jordens ögon. Men när skyarna kommo vräkande över himlen mörknade dessa ögon, och jorden fick sorgsna tankar.

Jag var trött. Min nyckelknippa hade blivit dubbelt så tung på sista milen. Medan jag gick och tänkte på var jag skulle få tak över huvudet hörde jag vingslag i luften, och en stor korp med ögon som röda kol satte sig på min axel. Där började han sjunga som paradiset liljevita duva. Då förstod jag att det var Satan och slog efter honom med min stav. I samma ögonblick gick solen ned.

Jag satte mig på en sten vid vägen och använde nyckelknippan som radband. När jag såg upp från mina böner, märkte jag att det lyste i ett fönster längre bort. Jag påskyndade mina steg, ty det var redan mörkt och i blåsten hörde jag erinnyerna skratta. De brukade komma upp från underjorden när det led till oväder.

Huset där jag knackade på såg ut som ett skogvaktarboställe. Jag sköt

upp dörren och steg in. Vid spiselstokarna satt en ännu ung men aldeles gråhårig man och värmdes tallbarrsöl, och en liten gosse lekte på golvet.

Jag bad om gästvänskap.

— Sitt, sade mannen och drog fram en stol.

Vi drucko vårt öl, och jag berättade att jag nyss hört erinnyerna.

— Är det sant att de äro svårast mot oss män? Det är väl i så fall därför att de äro kvinnor, tillade jag med ett leende i skägget, ty ölet och värmen hade gjort mig munter.

— Det är därför att de äro samvetskvalen, sade mannen.

— Menar ni att kvinnorna icke behöva känna samvetskval?

— Det menar jag icke.

Det blev tyst. Brasan slungade ett eldkol utåt golvet.

— Detta är ingen glad boning, fortsatte jag, och den lille där tycks mig ensam. Var är husets fru?

— Hon är död.

— Hon är hos Gud, sade gossen, och du som är så gammal skall väl snart dit. Då skall du hälsa henne och fråga, om hon icke snart kommer tillbaka. Säg att vi längta efter henne var kväll.

— Det skall jag.

På morgonen frågade jag hur långt det var till närmaste stad.

— Så långt som från dygden till lasten, eller så kort, svarade mannen i dörren.

— Mor heter Maria! ropade gossen efter mig.

Och jag gick och kom in i den stora staden, där människorna krälade och hästarna piskades blodiga. Jag såg bara eländet. Jag hörde icke hur de små gatpojkar vislade av glädje när de vaknade på sin sophög, och jag såg icke hur en ung kvinna tog huden av sin arm för att hela sitt barns brännsår. Man ser icke sådant när man blir gammal.

— Detta står, jag icke ut med, tänkte jag. Och så for jag tillbaka till himlen med min rapport.

— Nå? sporde Vår Herre.

— Eländigt, sade jag. Du får göra om alltsammans.

Den gode guden vredgades icke, ty han känner sina tjänare.

— Men det är sant, jag har en hälsning till en kvinna vid namn Maria.

— Den du menar är icke här.

— Huru? Hon är ju död. Är hon kanske där? och jag vände tummen nedåt.

— Hon lever, sade Herren. Hon bor i staden där du var sist, med en annan man. Och därför sade den förste att hon var död.

— Det här får du ställa till rätta, sade jag och vred på nyckelknippan.

Herren suckade.

Men en natt när det åskade och blixtrade och den unga kvinnan låg vaken sände han erinnyerna till henne. De satte sig på hennes bröst och beto i det, så att hon jämrade högt. Då steg hon upp och kysste mannen som sov vid hennes sida.

— Jag kan icke stanna längre hos dig, sade hon. Och mellan blixterna som väste och regnet som gisslade jorden gick hon hela natten, och i gryningen var hon åter vid huset på heden. I dörren stod en gråhårig man.

— Trampa på mig! ropade hon. Men låt mig se mitt barn.

Men den bleke mannen sträckte ut sina armar, och i samma stund blev hans gråa hår brunt igen. Och tillsammans gingo de in till barnets säng. Och gossen vaknade och log mot sin mor.

— Har du tröttnat på att vara död nu? sade han.

Allt detta såg och hörde Herren i himlen, och han tänkte: nu är allting gott. Men en tid därefter knackade det på porten, och när jag öppnade stod därute en man med ett rött håll i tinningen.

— Lås upp, bad han. Jag har lidit nog och jag behöver vila. Jag älskade en kvinna, som hette Maria, och rövade henne från hennes man. Men en natt övergav hon mig och återvände till sitt gamla hem. Då blev livet svart för mig och jag måste lämna det, ty jag kunde icke leva utan henne.

— Gå din väg, sade jag.

Men mannen rörde sig icke ur stället, och Herren varkunnade sig över honom.

— Låt honom slippa in. Han har syndat, men han har lidit.

— En självmördare!— Din nåd är stor, Herre.

— Sankte Per, du förstår icke kärleken.

— Jo, jag förstår att det var det sämsta du gav människorna. Den tar makten ifrån dig, och du förmår intet mot den.

— Jag förmår i alla fall förlåta dem som älska, sade Herren, och från hans leende utgick en sådan klarhet att alla änglarna föllo ned och betäckte sina ansikten.

(»En människa» av Bo Bergman.)

Brev från Västerås.

Kvinnorna och de kommunala valen.

I höst har för första gången den nya valreformen tillämpats på de kommunala valen.*

Dessa val ha i allmänhet visat oss, att vi hade rätt då vi betraktade denna högerns reform som en skenreform. Vi torde dock få dras med den då det gäller att utnyttja de möjligheter till medbestämmanderätt, den kan lämna.

Bland dessa ha vi det tillfälle som ges för de »icke självförsörjande» kvinnorna att skaffa sig medinflytande i de kommunala angelägenheterna.

Många äro också de som använt sig av denna nya rättighet; dock mest kvinnor ur de borgerliga lägren.

De, som borde haft största nytta och största intresset av deltagandet,

* Den nya valreformen tillämpades i Stockholm vid kommunalvalen i mars 1910.

Red.

nämligen arbetarkvinnorna, ha dock varit ganska fåtaliga vid valurnorna. Orsakerna till detta äro kanske flera, mest torde det dock bero på bristande agitation och upplysning. Många ha den uppfattningen, att utgifterna för skatten genom hustruns deklaration betydligt ökas.

Man reflekterar tydligen inte över, att de även nu få betala sin andel av skatten. Om vi nu betala denna skatt på vår egen sedel i stället för på mannens, bör ju inte betyda något. Den direkta merutgift som blir är ej heller så avskräckande, då ju de flesta av oss arbetarhustrur få nöja sig med tämligen anspråkslösa inkomster.

Om vi t. ex. anta att vi deklarerat för en inkomst av 5 kr. och kommunalskatten utgör 6 kr. pr bevillningskrona, så får för denna $\frac{1}{20}$ bevillningskrona betalas i skatt 30 öre, naturligtvis plus de avgifter vi redan ha.

Ha vi kunnat skaffa oss en inkomst på hela 5 kr. böra vi med litet intresse och god vilja kunna avstå de 30 örena för att försäkra oss om den medbestämmanderätt i samhället vi ha rätt till och som vi så väl äro i behov av.

Det bör stå klart för varje arbetarhustru, att det är de *många små* röstägarna som skola utgöra motvikten mot de stora, men färre.

Vi måste på nyåret sätta i gång en kraftig agitation för att intressera arbetarkvinnorna för denna fråga.

Det fins överklassfruar som deklarerat för en inkomst av 2 kr., naturligtvis för att hjälpa till med bevarandet av högerns intressen. Böra då inte *våra* intressen också vara värda det lilla besvär och den uppoffring, som kräves för att värna dem.

Det blir naturligtvis klubbarnas sak att ta sig an denna agitation och vi få inte rygga för arbetet med den, om detta också synes bli styvt.

Ett sätt att agitera har jag tänkt mig skulle vara anordnandet av kommunalkurser för kvinnor.

Naturligtvis mycket enkla sådana. Vi ha bland våra manliga partikamrater många kommunalt intresserade och dessa äro säkerligen villiga att hjälpa oss med dessa kurser.

Agitera vi duktigt skola de säkert lyckas och syftet med dem även vinnas. Vi få dock börja i tid, så att vi hinna tills deklarationstiden börjar.

Alltså, fart i arbetet för våra kommunala intressen!

Agnes Söderquist.

Luleå Socialdemokratiska kvinnoklubb,

samlad till ordinarie möte den 7 nov., upptog till diskussion Norrköpingsmotionen, i vilken klubben enhälligt instämde. Det beslöts att skarpt klandra det oförstående den rönte av en-

skilda medlemmar av kongressen, som vållade, att den ej av kongressen behandlades. Vidare beslöt klubben att uppmana alla kvinnoklubbar att diskutera motionen i de manliga föreningarna, så att den blir känd, för att uttröna om den är berättigad eller ej.

Å Luleå kvinnoklubbs vägnar:

O. W. L. H.

*

På grund av ovanstående resolution bedja vi få framhålla, att det icke var enskilda medlemmar på kvinnokongressen som avstyrkte motionens behandling, utan det Internationella sekretariate, som ej tagit upp den på dagordningen. I övrigt hänvisa vi till referatet över kongressen i Morgonbris' septemhernummer. Red.

Bodens socialdemokratiska kvinnoklubb

avhöll den 14 nov. ordinarie möte efter en längre tids vila.

Mötet uttalade sin protest mot den hårda domen över Ellen Olsson i Sölvesborg och instämde i Ankarsrums klubbens resolution, som förut varit inne i Norrskensflamman. Likaså beslöt mötet protestera mot den behandling Norrköpingsmotionen rönt på Köpenhamnskongressen.

En kommitté tillsattes för anordnande av en fest, vars behållning skulle tillfalla Morgonbris.

Om man kastar en sten i vattnet så bildas ringar ut i det oändliga...

Det här är en skiss utan poäng och utan konstnärlig avrundning. Bara en teckning från det civiliserade Stockholm just nu.

På en liten båt i Mälaren, fördäck, mellandäck och aktersalong innanför stängda dörrar. Fruntimmerna hade kommit tidigt och sutto i ro med sitt »Svenska Morgonblad» och sin »Stockholms-Tidning». Dessemellan förfriskade de sig med äpplen ur sina påsar — idel frid och vegeterande. En liten skolflicka studerade ett par ark med pappersdockor och urklippskläder. Någon gång öppnade hon sin bokväska och bet bakom locket i en smörgås — man såg att hon fått lära sig vara noga med det passande. Ett par fruar med mindre barn funnos där också, städade, förnumstiga med sina små iakttagelser.

Båten sköt över vattnet, som glänste av en vaknande vårsol. På de drivande isbitarna sutto måsar och tittade med blanka, skarpa ögon. Stränderna, dessa Mälarens förgårdar, voro allt utom vackra med sina jobbareskyltar och hiskliga annonser, med sina stillösa byggnader och gnetiga skogsbackar. Men det var i alla fall Stockholmstrakten en förmiddag i den spirande våren. Och de på båten

voro inte vana vid bättre och därför nöjda till sinnes.

Så skrällde genom den otäta dörren en larmande röst. Vad den sade? Ingenting, bara svordomar. Vad den hade för karaktär, vilket lynne, var det harm, sorg, vrede, bullrande, rå glädje? Nej, ingenting, intet uttryck, monotont och skrikigt, bara svordomar. Den berättade — eller skröt — någonting, som aldrig fick ett slut och som var utan kärna, också utan munterhet, och av sju ord voro två svordomar.

Röstens ägare var en karl i blå tröja och sjömansmössa eller vad vet jag för mössa. Han syntes som en man »i sina bästa år», fyrtio så där. Ingen dagdrivare, ingen buse, utan en man som arbetade och nu klockan tolv på dagen fått sig en som han tyckte trevlig fylla. På bänken bredvid och mitt emot sutto andra karlar, även ett par mindre gossar. Några hörde på med det fåniga intresse som druckna och dårar ibland inge, somliga flinade uppmuntrande, en allvarlig man förhöll sig tyst och sårad. Pojkarna lyssnade ivrigt.

Den lille polettförsäljaren framträdde. Hans rosiga kinder och strålände ögonhår maskerades av viktigheten i kallets allvar: Tjugu öre! sade han hövligt men bestämt.

— Tjugu öre! Å i hel... kyss mej i... dra för k... dj. annamma! Komma och pocka på tjugu öre av en ärlig arbetare! Vet hut din förb... Och så vidare en lång stund.

— Ni skulle välja edra uttryck litet bättre, sade gossen lugnt. Han var lika rosig och lika strålände i ögonhåren. Ty han var en svensk gosse och van vid sina passagerare i helg och söcken, förmiddagar och kvällar.

Ingen av publiken yttrade ett ord för att tillrättavisa mannen och skydda den lille polettförsäljaren. Nej, man tillhör en fredlig nation och ett folk som inte håller av att fjanta i otid. Var och en ska sköta sitt. Och för resten bolaget! Dj. oförskämt, syndapengar, det är inte mer än rätt. Tjugu öre för den lilla biten!

Antagligen blev väl avgiften betalad till sist — det bör mindre hit, det är ju också »bolagets» affär.

Men därinne, innanför den otäta dörren... Fruntimmerna med sina tidningar och äppelpåsar, de sutto oberörda, som om på andra sidan glasrutan det surrat en broms, vilken lyckligtvis inte kunde slippa in. Det språk de hörde var deras mäns språk, resonemangets deras mäns resonemang — ibland, när de fått sig ett glas för mycket, ingenting att fästa sig vid, ingenting att ta på allvar, ty en onykter karl skall man inte ta på allvar. »När Andersson blir klar igen är han den bästa människa i världen»... Och med det sättet att se tingen är det egentligen icke synd om kvinnorna, inte mera synd än om en ko som hör en tjur böla, det är ljud hon är van vid, förstår och trivs med.

Men barnen gjorde det en ont om. Det var inte bara det att de tystnade som sjungande fåglar tystna, när en

främmande går genom rummet. De slutade upp med sina visserligen mycket banala små reflexioner, och de sökte inte längre efter de seglande måsarna på isflaken. De viskade i stället: Vad dom skriker därute! Och efter den paus som följde på mammornas en smula gudsnådliga svar, började de höra på den berusade mannens fula och enformiga utgjutelser. Alla dessa gemena ord trängde sig fram till och in i deras små rentvättade öron, såsom namn och talesätt fästa sig i papegojors minne. Och en dag, mycket snart, skola dessa barn säga samma saker och rikta samma uppmaningar till nya, yngre, undrande och läraktiga åhörare.

Ja, det var inte något annat, det är bara en skiss utan poäng och utan ett stämningfullt slut. Ingenting om förtonande vågor mot bryggan eller himlens blåa flikar över granarnas taggrand. Vem egentligen, som har hjärtat i bröstet och benägenhet för kväljningar, när så skall vara, kan väl frestas till lyrik över en full svensk och hans dumma omgivning? Det är ju ett enahanda som väcker idel leda, ett gärde i träde. Och vem kan heller reta sig åt den vansinniga brist på balans, som ligger däri, att några flaskor öl och några små glas renat, som råkat halka ner igenom strupen på en karl i blå tröja och sjömansmössa — eller vad det var för en mössa — sedan skall störa friden för en liten Mälarbåt och förgifta sedligheten hos åtskilliga barn? — Ja, skolflickan med urklippsparken var det också synd om. Hon såg med sina tolv år så uttråkad och så resignerad ut, som hon borde vara först långt efteråt.

René.

Redovisning

av inftutna bidrag till Morgonbris' basar den 12—13 november:

Sthlms allm. kvinnoklubb	25:—
Nyköpings arb.-komm. & kvinnoklubb	5:—
Sthlms södra socialdem. kvinnoklubb	10:—
Ronneby	10:—
Morgongåva	5:—
Norrabammars	5:—
Ankarsrums	5:—
Smedjebackens	5:—
Karlstads	8:50
Malmbergets	25:—
Trollhättans	15:—
Västerås	5:—
Luleå	15:—
Falkenbergs	2:—
Gällivare	25:—
Hälsingborgs	5:—
Koop. fören. Thules personals fören.	10:—
E. Ö. gen. fru Anna Karlsson	10:—
Fru Widegren	75:—
Axel Jonsson (sybehörsaffär)	10:—
Skoarbetareförb. avd. 12, Sthlm	10:—
Sågv.-industriarb.-förb. avd. 1, Sthlm	5:—
C. A. Petterson	1:—
Sthlms kvarnarbetarefackfören.	5:—
Svenska järnvägsmannaförb. avd. 8...	10:—
Rimbobanans pol. personalsfören.	3:—
Sthlms maskinist- & eldarefackfören.	5:—
Kem.-tekn. fabrikarb.-fackfören.	5:—
Sv. murareförb. Sthlmsavd.	10:—
Sv. järnvägsmannaförb. avd. 24	10:—
Stenhuggarefackföreningen, Sthlm	5:—
Typografiska föreningen, Sthlm	25:—
Telegraf- o. rikstel.-arb.-förb. avd. 1	5:—

Summa kronor 300:25

Koop. Bagerif. Framtiden tårter och bakelser, Gust. Olander & Co en paletå, Stblms allm. kvinnoklubbs styrelse en klädning, Koop. fören. Enigheten ett lass ved, en åktur med automobil n:r 641, Grönwalls svagdricksbryggeri dricka, Soc.-Dem. prenumerationskvitton å 1 år.

Diverse varor av: Bofors kvinnoklubb, Västerås, Landskrona, Ronneby och Kiruna kvinnoklubbar, fröken L. Jäderlund, fröken G. Månsson, fröken A. Horney, fruarna Elin Lindley, Brandt, Milliander, Margit Ström, Emma Flood, Karin Eriksson, Redin, Zettermark, Landfelt, Åberg, Gunnarson, Blomkvist, Tengdahl, H. Karlson, G. Svenson, Sollenberg, herr och fru Hansen och herr Oskar Ekström.

Och få vi härmed till alla givare och till alla medverkande vid basaren uttala ett hjärtligt tack för visat intresse och offervillighet!

Stockholm i dec. 1910.

Soc.-dem. kvinnokongressens verkst. utskott.

Till soc.-dem. kvinnoklubbarna och Morgonbris' kommissionärer!

All korrespondens såväl rörande Morgonbris som V. U. samt alla penningförsändelser skola sändas till fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, 1 tr., Stockholm.

Verkst. utsk.

Prenumerera å närmaste postkontor på Morgonbris för 1911!

Kostar endast 1:20.

Oredovisade n:r av Morgonbris.

Arlövs kvinnokl.	n:r	8 t. o. m.	11
Arboga		5, 6, 10,	11
Asarums		1 t. o. m.	8
Bodens			11
Eskilstuna kappsömmerskeff.			11
» kvinnokl.			11
Forshaga			11
Falköpings S. D. U. K.			11
Finspångs			11
Göteborgs kvinnokl.			11
Gävle			11
Hörkens			11
Hasslarps			7
Hudiksvalls			4
»			11
Hagfors S. D. U. K.			8
Hällaryds kvinnokl.			11
Hamrånge S. D. U. K.			11
Jönköpings kvinnokl.			11
Kilafors S. D. U. K.			11
Kvarnsvedens kvinnokl.			11
Katrineholms			11
Karlshamns			11
Kärrgruvans			11
Kristinehamns			11
Kolsva kvinnogille			11
Klippans kvinnokl.			11
Kallinge			7
Koiskivara S. D. U. K.			11
Linköpings kvinnokl.			11
Lunds			11
Lysekils			11
Luleå		6 och	11
Långshyttans S. D. U. K.		4 t. o. m.	11
Lakaträsk (Granholm)			11
Munksunds kvinnokl.			10
Malmbergets			11
Munkfors (K. V. Ericksson)			11
» S. D. U. K.			11
Nattavara			11
Norrahammars arb.-komm.			11
Olovströms			11
Ockelbo S. D. U. K.			11
Slottsbrons S. D. U. K.			11
Svartöstadens kvinnokl.			11
Sävsjö arb. komm.			11
Sala (gen. Jönsson)			3
Skiveds S. D. U. K.			11
Tranås' kvinnokl. (gen. G. Lundblad)			2
Uddevalle kvinnokl.			8
			och 11

Uppsala (Hedens o. Walden) n:r	1 t. o. m.	9
» skoarbetareff.	7	11
Värmskogs S. D. U. K.	6	11
Växjö kvinnokl. (gen. Eva Söderlund)	1	11
Vimmerby arb.-komm.	9	11
Årjds S. D. U. K.	9	11
Östersunds kvinnokl.	9	11

Alla penningförsändelser rörande Morgonbris sändas endast till fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, 1, Stockholm.

Uppgiv alltid å postkupongen för vilket eller vilka nummer pengarna äro avsedda.

Spara alltid postkvittot, emedan det har samma betydelse som ett från kassörskan utfärdat kvitto.

Redaktören för Morgonbris, fru Ruth Gustafson,

har sedan en tid tillbaka varit angripen av nervositet med åtföljande allmän klenhet och nedsatta kroppskrafter. Detta, i förening med andra tillstötande omständigheter, har haft till följd, att fru Gustafson t. v. lämnat sina åligganden såsom ordförande för V. U. och redaktör för Morgonbris. Med anledning härav har Morgonbris' november- och decembernummer enligt V. U:s beslut redigerats av fru Anna Sterky.

Morgonbris kommer framdeles under 1911 att utkomma som vanligt men t. v., intill kongress kan avhållas, under ledning av en redaktionskommitté, vars uppgift bliver att på alla sätt tillvarataga tidningens intressen, så att denna fullt och helt kan fylla de anspråk de socialdemokratiska kvinnorna ha rätt att ställa på sin tidning.

Vidare meddelanden rörande Morgonbris komma att i cirkulär snarast tillställas Socialdem. kvinnoklubbarna och Morgonbris' kommissionärer.

Mrs Annie Besant.

En av samtidens märkligaste kvinnor.

Några utdrag ur hennes självbiografi.

(Forts.)

På sina resor tog hon ofta in på nykterhetshotellet, och det är ganska betecknande för den tidens nykterhetsrörelse, vad hon säger om dessa hotell: "Då för tiden fattades det i allmänhet mycket, vad beräffar snyggheten på nykterhetshotellet. Avhållsamhet från alkohol och ett överflöd av materia på orätt plats behöva icke nödvändigtvis stå i något ömsesidighetsförhållande, men jag må säga, att jag kom sällan till ett nykterhets hotell, där vatten rikligen användes för andra ändamål än till att dricka."

Alltid begagnade hon tillfället att lära känna folket i de trakter och på de ställen, där hon talade och föreläste.

Om gruvarbetarna i Northumberland och Durham säger hon sålunda: "De ha i regeln en snabb uppfattning och skarpa huvuden, och synnerligen hjärtligt är det mottagande, de giva dem, vilka de ha orsak att hysa förtroende för. Jag har sovit i deras hus och varit gäst vid deras bord, och särskilt levande står för mitt minne en afton, då jag efter mitt föredrag kom hem till min värd, en gruvbetare, som hade inbjudit ett dussin av sina kamrater till kvällsvarden för att träffa mig. Samtalet rörde sig om politik, och jag fann snart, att mitt sällskap visste mer om engelsk politik, hade ett vida klarare begrepp om politiska metoder och därför voro mycket mera värda att tala med än de flesta av dem, man vanligen möter på middagar i societeten: De tillhörde den s. k. obildade klassen, föraktades av 'gentlemen' och hade icke då röst rätt, men politiskt hade de en långt bättre uppfostran än de, som i socialt hänseende stodo över dem, och voro vida bättre rustade att utöva medborgarskapets plikter."

Under hela sin offentliga verksamhet har mrs Besant alltid arbetat under känslan av det djupaste ansvar för allt, vad hon fört fram i tal och skrift. De största fordringar har hon ställt på sig själv, och endast det bästa har hon velat ge. Hon var medveten om, att det talade och skrivna ordet sätter i gång krafter, som ingen kan mäta, och som allt efter sin art kunna verka till befrämjandet av det goda eller ökandet av det onda genom tiderna. Här om vittna också följande ord av henne:

"Under känslan av storheten i detta kall (hon syftar här på den offentliga ledaren och talaren) och allvaret av denna plikt, gav jag den sak, jag älskade, det heliga löftet, att ingen ansträngning å min sida skulle sparas för att göra mig värdig privilegiet att få tjäna den. Jag ville läsa och studera och uppövar varje förmåga, jag ägde; förfina mitt språk, träna min tanke och vidga mitt vetande. Och det tror jag mig åtminstone kunna säga, att har jag talat och skrivit mycket, så har jag dock studerat och tänkt mye-

I fråga om agitationen och i övrigt allt, som hänfaller under V. U:s och Morgonbris' verksamhet, anmodas kvinnoklubbarna och övriga korresponderande att vända sig *direkt* till V. U. under adr.: Fru Elin Lindley, Tunnelgatan 1 B, 1 tr., Stockholm.

Socialdem. kvinnokongressens V. utskott.

Nedanstående telegram

avsändes av Sthlms allm. kvinnoklubb på Hj. Brantings femtioårsdag:

Herr Hjalmar Branting,
Stockholm.

På femtioårsdagen *ett tack* för många års osparad möda och arbete! *Ett tack* till proletarietpartiets flygelman! *En önskan* om ännu många års krafter i kampen *mot* fåväldet och *för* realisering av frihetens, jämlikhetens och broderskapets international!

Sthlms allm. kvinnoklubb.

Barnarbetet.

Frågan om barnarbetet är en fråga vars verkliga räckvidd vi kanske alltför litet söka överskåda. De flesta föräldrar tänka nog inte så mycket över den frågan, då de släppa ut sina unga telningar på arbetsmarknaden. Och sannerligen är ju även tiden sådan, att reflexion och begrundan hjälpa föga inför den hårda nödvändigheten, att man måste ha bröd för att kunna leva.

Inför denna situation är det nog också som många föräldrar, så fort som möjligt, låta barnen bidra till hemmets uppehälle, då de ännu äro

så unga, att det i såväl fysiskt som psykiskt avseende vore bättre om barnen ännu något eller några år finge stanna utanför fabrikskomplexet.

För kapitalet är barnkraften kapital, emedan barnen kunna utföra en mängd arbete, som är lika nödvändigt som de vuxna arbetarnas och detta för en lön av 3—4 kr. i veckan. Därför arbetas det också energiskt att få barnen så tidigt som möjligt in i fabriker.

Enligt referat i tidningspressen kom även till synes å Industriförbundets nyligen avhållna diskussionsmöte, hur ömtålig denna fråga är för arbetsgivarna. De vilja icke veta utav att åldersgränsen höjes för minderåriga arbetare, enligt vad som föreligger i yrkesfarekommitténs lagförslag. Någon noggrann läkarebesiktning för de minderåriga vilja de icke heller vara med om, »och att föreskriva, att de unga ej skola få användas på platser, där fara förefinnes, är ju en omöjlighet», anse de.

Nej, de minderåriga skola hänsynslöst exploateras, så att de förlora all självständighet och alla krav på livet och bliva som vuxna arbetare, absolut oförmögna till att göra några anspråk gällande, vare sig på lön, arbetstid eller arbetsförhållanden i övrigt. Och medan arbetslösheten växer bland de vuxna arbetarna, så skall det beredas plats för de minderåriga. Inga bestämmelser skola få komma till, som säga, att på den eller den platsen får icke minderåriga arbeta därför att det är ett förödande av den unga folkraften.

Allt skall ordnas så, att för barnkraften betalas så litet som möjligt. Genom att med billig barnkraft utestänga, kanske många gånger familjeförsörjare, så blir det överflöd på ar-

betskraft och arbetsgivarna få ett medel till att kunna hålla lönerna nere för de vuxna arbetarna.

Som vi se, är det icke enbart i om sorg för att barnen skola få lära sig något och undgå »att bli ställda inför utsikten att gå arbetslösa flera år, en »slå dank»-period, som säkerligen ej skulle verka gynnsamt på de ungas moraliska sinnesbeskaffenhet», vilket en arbetsgivare yttrat å ovannämnda möte, som minderåriga i stor utsträckning anställas, utan även för att hålla hela arbetarklassen i ekonomisk depression. Detta mena de gör dem böjliga för deras intressen.

Endast ett litet exempel, som berättats mig, ger ett belysande svar på vad ovan antytts. På en tvättinrättning fingo flickor i skolåldern arbete om eftermiddagarna, för en betalning av 1 kr. i veckan. Genom anställandet av tre minderåriga, fick en kvinna, som förut haft sysselsättning med detta arbete, avsked och genom vidare anställande av minderåriga blev det ytterligare avskedanden av kvinnor. Ny framställa sig de frågorna: Var det någon ekonomisk hjälp till hemmet om denna barnens förtjänst? Fingo de lära sig något arbete, varav de kunde få sin försörjning, då de kommo från åldern att räknas till minderåriga? Gav arbetet dem moralisk lyftning?

Vilken som helst skall finna det svårt att besvara dessa frågor med ja.

Av det ovan relaterade kunna vi förstå, att det många gånger är oförstånd som gör, att föräldrarna skicka ut barnen på arbete. Det är på tiden att föräldrarna, innan de skicka ut barnen, taga reda på om icke arbetet har menlig inverkan på deras framtid och verkligen räkna efter om de 1, 2 eller 3 kr. i veckan, som barnet förtjänar, ge sådan ekonomisk valuta

ket mera, och att jag icke har givit min härskarinna Sanningen det, som icke har kostat mig något."

Under allt hennes arbete hade dock mer och mer den känslan trängt sig på henne, att det behövdes något mer, än hon hade att ge, för att bota det sociala eländet. Socialismen var bra för den ekonomiska sidan, men var skulle man taga inspirationen, den drivande kraft, som skulle föra till förverkligandet av människornas broderskap? Härtill var icke nyttighets teorien tillräcklig. Försöken att på denna grund organisera grupper av osjälviska sociala arbetare hade misslyckats. Visserligen hade åtskilligt utträttats, men den verkligt självupppoffrande hängivenheten, där man begär endast för att giva, ej att mottaga, och där kärleken allena var den drivande kraften, den besjälade endast ett fåtal. Även kom hon genom studiet av hypnotism, tankeöverföring, spiritism, mesmerism det medvetna och omedvetna själslivet m. m., till insikt om, att hennes filosofi ej räckte till att förklara allt detta. Livet och

själen var något annat och mera, än hon föreställt sig.

Våren 1889 kom hon i beröring med teosofien, och den brakte ljus i alla dessa frågor, dem materialismen icke kunde ge svar på. Och därmed stod hon inför nya strider. Jag vill återigen citera hennes egna ord: "Skulle jag ånyo störta mig i strid och göra mig till föremål för löje — värre än hat — och åter kämpa den tröttsamma striden för en opopulär sanning? Måste jag vända mig mot materialismen och möta skammen att offentligt bekänna, att jag haft orätt, att mitt förstånd vilselett mig till att ignorera själen? — — —" Hon tog emellertid steget och slöt sig till Teosofiska samsamfundet.

En följd härav blev, att hon ändrade åsikter ifråga om nymalthusianismen, emedan denna ej kunde förenas med hennes uppfattning om människans andliga natur. Som denna fråga nu diskuteras mycket ibland oss och även varit upptagen i Morgonbris' spalter, torde det vara av intresse att höra

mrs Besants förklaringar, och jag anför därför hennes egna ord:

"När jag byggde mitt liv på materialismen, bedömde jag alla handlingar efter deras verkan på den mänskliga lyckan nu och i kommande generationer, i det jag betraktade människan som en organism, vilken lever och förgås på jorden, och vars verksamhet inskränkes till jorden och begränsas av de fysiska lagarna. Livets ändamål var att genom ärftlighetens hopsamlade verkningar uppbygga en fysiskt, mentalt och moraliskt fullkomlig människa, betraktande således mentala och moraliska anlag som resultat av materiella betingelser och, under antagande att dessa anlag sakta men säkert utvecklades genom att rationellt urval och överförande till avkomman av egenskaper, som sorgfälligt förvärvats och utvecklats hos föräldrarna.

(Forts.)

till hemmet, som försvarar att dess hälsa många gånger äventyras.

Detta äro föräldrarna skyldiga sina barn, sig själva och hela arbetarklassen, så att vi icke för att överinna stundens svårigheter, sälja den kommande generationen till kapitalet för en grynvälling.

S. S.

Drömmen.

(För Morgonbris.)

Jag hörde en gång i drömmen två små feer samtala med epåda, veka röster:

»Jag är glad att jag träffade dig åter, lilla Siva! Jag har sökt dig överallt. Har du varit länge här i människornas sköna värld?»

»Ja, ganska länge. Du har rätt, Västa, världen är skön, ja den är härlig, men jag såg på mina vandringar så litet, så litet av lyckan, men nöd och bekymmer mötte jag överallt. Om du vill lyssna skall jag berätta för dig om människorna.

Jag kom till en stor, härlig skog. Solen höll just på att dala och kastade sina sista guldglänsande strålar i rika flöden in mellan trädens högsta stammar. En och annan fågel hördes ännu kvittra sin sorglösa melodi. En silverklar bäck sorlade muntert och invid den växte i tusental de små fagreste blommor i rika färger.

Då såg jag en ensam gestalt komma gående långt borta på stigen. Trött och långsamt gick han framåt med tunga steg och nedböjt huvud. Hans kläder voro slitna och grå och han tycktes icke giva akt på något av allt det vackra omkring honom.

Då frågade jag de små blommorna, ty de förstodo mitt språk, vilken han var och varför han såg så sorgsen ut. De bjödo mig sitta ned bland dem. Jag satte mig på en mjuk, grön tuva, och så berättade de för mig:

För länge, länge sedan sågo vi honom första gången, mannen som gick där på stigen. Då var han ung, frisk och stark, men tungt arbete och bekymmer ha brutit hans krafter, och han är nu blott en skugga av vad han fordom var. Vid hans sida sågo vi ofta en ung, vacker kvinna, och de ledde mellan sig två små barn, de älskligaste små varelser vi någonsin sett. Deras ljusa lockar fladdrade för vinden under deras muntra lekar och deras ögon ägde violens varma, milda färgton. Hur ofta lyssnade vi ej till deras glada barnaröster, som klingade som små silverklockor över näjden. Gossen kallades Georg och den lilla flickans namn var Sylvia. Så gingo många år. För varje höst kom nordanvinden på sina mörka vingar, och det susade så tungt och dystert i de höga träden, och vi små blommor somnade en och en. Snart kommo snöflingor och redde våra vita bäddar. Men Georg och Sylvia glömde oss ej, de smekte våra trötta huvuden med sina varma, mjuka händer, och när himlen åter blev hög och klar,

och vårsolen väckte oss till liv med sina värmande strålar, då hälsades vi alltid välkomna av de båda människobarnen.

Men år efter år svunno hän, de voro icke längre två små sorglösa barn. Georg hade växt upp till en kraftfull yngling med vackra drag, med något av dröm och längtan i blicken, och Sylvia var vacker som en rosig vårsky. Så kommo de en dag och togo avsked av oss, de skulle ut i världen. Borta voro de, och vi blommor saknade dem mycket. Så gick åter en lång tid. Men så en dag, när solen strålade från den molnfria himlen och vårvinden sjöng sina smekande toner, då sågo vi åter Georg. Han närmade sig oss, men vilken egendomlig dräkt han bar, med granna, blänkande knappar och en tung, otymplig huvudbonad med en stor svart plym, men det värsta av allt var den långa sabeln, som han bar vid sidan. Den skramlade så obehagligt, ja nästan hemskt mot sterna här i vår stora, tysta skog. I hans ögon, som förr voro klara som himlens blå, läg nu ett uttryck av sorg och besvikenhet, men djupt in i blicken sågo vi, att det flammade av trots, ty vana som vi voro från hans barndom att läsa hans tankar gjorde vi det även nu. Men vad vi funno få vi ej berätta, ej ens för dig, Siva, lilla drömfé. Ej lång tid därefter återsågo vi även Sylvia, vår egen Sylvia, men hon, liksom Georg, var mycket förändrad. Visst var hon samma lilla späda varelse som förr, men den oskuld och renhet, som förr präglade hennes drag, voro nu försvunna, och i stället för hennes naturliga behag låg någoting konstlat över hela hennes väsen. Med lätta steg kom hon som

förr över ängen, och snart satt hon här bland oss. Anblicken av oss måtte hos henne ha väckt till liv slumrande känslor, ty vi sågo tårar, klara som daggpärlor, rinna utför hennes kinder, och vi samlade dem i våra kalkar, och när vi tydde dess tysta språk förstodo vi hennes grymma öde. Arma Sylvial! Och när du på din vandring kommer till någon stor stad skall du finna många av hennes olyckasystrar.

Jag tog nu farväl av de vänliga skogsblommorna och gick vidare.

Solen hade nu gått ned och det var natt. En sådan där ljus, härlig sommarnatt, då allt är så tyst, så fridfullt i naturen. Jag smög mig in i många låga, förfallna kojor. Där sovo fattiga människor, det trälände arbetsfolket, på sina hårda bäddar. Jag såg ett drag av lidande utbrett över deras ansikten även under sömnen. Nöd och armod mötte mig överallt. Jag gav de små barnen några vackra drömmar, det enda jag hade att giva.

Men jag gick också in i höga, praktfulla hus, och här sovo människor på snövita bäddar under lätta sidentäckan. Lyx och överflöd såg jag här i dessa höga salar, där en stor del människor framleva sin onyttiga tillvaro. Dessa människor behagade mig ej, dem gav jag inga drömmar.

Solen gick åter upp, det blev en mycket het dag. Jag vandrade över gyllene sädesfält. Där såg jag fattiga människor arbeta i sitt anletes svett, män och kvinnor och även barn med för detta tunga arbete alldeles för späda lemmar voro av fattigdomen tvingade att deltaga däri. Jag samtalade med en liten ängsblomma.

Den BÄSTA nyårsgåva en organiserad arbetare kan giva sin hustru, moder, syster, dotter eller kvinnlig anhörig är ett prenumerationskvitto på MORGONBRIS 1911. Morgonbris kostar i prenumeration för helt år 1:20, tre kvartal 90 öre och halvt år 60 öre.

Klipp ur nedanstående prenumerationsblankett och prenumerera omedelbart på MORGONBRIS för år 1911.

Hos postanstalten i

N:r

rekvireras för år 1911:

N:r i taxan	Tidningarnas namn	Antal exemplar				Abonnemangsavgift	
		1:sta kv.	2:dra kv.	3:dje kv.	4:de kv.	Kronor	öre
	"Morgonbris"						

..... kr. öre kvitteras.

..... den

Abonnent:

Adress:

Hon sade, att i århundraden hade denna orättvisa rätt bland människorna.

»Och skall det alltid vara så?» frågade jag.

»Icke alltid!»

Och nu berättade hon mig på sitt sköna, rika blomsterspråk vad hon i sin tur hade hört de unga människorna tala om, när de om kvällarna gingo över ängen. Sköna, ljusa idéer, som de kallade socialism. Och mitt hjärta värmdes åter, ty det höll på att frysa till is.

Jag gick vidare och kom till en stor stad. Vilket buller och vilket jäktande liv!!! Men samma olikhet rådde även här mellan människorna. Några gingo elegant klädda gatorna framåt, andra åkte i dyrbara ekipage. Dessa voro samma slags onyttiga varelser, om vilka jag talat förut, de levde i överflöd på de fattigas svett och möda. Med avsky vände jag mig bort från dem. Men jag såg också fattiga människor i slitna kläder ila framåt med brådskande steg. Dessa kommo från fabrikenas och verkstädernas ofta mycket osunda lokaler, gamla män och kvinnor med böjda ryggar och av arbete hårda och valkiga händer, unga flickor med bleka kinder och trötta ögon, men på djupet i blicken läste jag hopp och tro, tro på en bättre framtid.

Unga män, dem träldomen ännu ej förmått böja, gingo gruppvis samtalande, allvarligt och bestämt, och det såg ut som om dessa unga krafter ej alltid ämnade gå under slappiskan, ty i deras blickar låg en vilja av stål.

Och jag såg höga palats med praktfullt inredda salar, dessa voro de rika människornas boningar. Men jag såg också mörka, trånga kyffan, där de fattiga fingo vara tacksamma att få bo mot en hög ersättning, och på osunda, mörka bakgårdar, dit solen aldrig hittade vägen, lekte små bleka barn, men trotrnöden och fattigdomen voro deras lekas mycket muntra, ty barnaglädjen tar alltid ut sin rätt.

Och jag såg kyrkor med höga torn, som räckte upp mot skyarna. I dessa kyrkor förkunnades en vacker lära om kristlig kärlek och broderskap mellan folken. Denna lära kallades kristendom. Men av kristendomens förkunnare voro de flesta skrymtare, ty de önskade ej i sitt hjärta något broderskap med det arbetande folket, tvärtom, de sökte ofta kuva och förtrycka dem.

Och vid sidan om dessa kyrkor såg jag dystra byggnader, omgivna av höga murar. Dessa byggnader kallades fängelser. Där inspärrades de människor, som voro mest olyckliga, de som hade gått vilse i livet, som ej ägde krafter att kämpa sig fram, utan sjönko ned i dyn. Men jag sökte på djupet och fann, att i de flesta fall var fattigdomens förbannelse grunden till att de föllo. Men det hände även att människor, som sökte förverkliga den vackra broderskapstanken, varom det predikades i kyrkorna, också inspärrades och fingo tillbringa sitt liv inom dessa dystra murar långa tider.»

Nu vaknade jag och min dröm var försvunnen, men jag insåg att vad den lilla féen berättade om oss människor är ej en saga, nej en sorglig sanning.

Mona.

Äktenskapet och fortplantningen.

Föredrag av Martha Steinsvik, översatt från norskan av A. W. G.

Pris 10 öre ex. med 10 proc. rabatt då minst 25 ex. rekvireras.

För mindre antal 15 öre ex.

Broschyrerna sändas portofritt men böra betalas i förskott i postanvisning eller postförsändning (ej i frimärken). Rekvisitioner sändas till

Fru Anna Gunnarsson,
Kommendörsgatan 7 III, Stockholm.

Arbetarebanken

Kornhamnstorg 61.

Fondavdelningen: Förmedlar köp & försäljning av aktier.

CARLSTENS PORTERBRYGGERI

sedan gammalt välkänt för sina tillverkningar, rekommenderar

Porter-Dricka

såsom synnerligen godt och lämpligt måltidsdricka och som läskedryck.

Innehåller, i likhet med svagdricka, endast 2 proc. alkohol, hvarför det äfven kan rekommenderas nykterister.

Hasselbackens blandning

rekommenderas som ett utmärkt gott

Delikatesskaffe.

Plantage-Kaffebränneriet, Humlegårdsg. 20, Sthlm. Rikst. 36 68. Allm. 54 41.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handelen, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Postsparbanken.

Statens garanti. Motböckerna gälla över hela riket.

Ficksparbössor tillhandahållas.

Allm. Telefon 79 83.
Riks " 50 69.

Aktiebolaget
Gardin-Magasinet
Specialaffär för Gardiner och
avpassade Mattor.
Stureplan 2. ——— Stockholm.

Aktiebolaget
Stockholms Folkbank
Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.
Avdeln.-kontor: Kommendörsgatan 25.
Barnhusgatan 16.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }
Sparkasse-Ränta 4 1/2 proc.
Kassafack fr. kr. 5 pr år.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m. - Styrelsen.

Furulunds soc.-dem. kvinnoklubb avhåller sina ord. möten 1:sta och 3:dje tisdagen i månaden i godtemplarsalen kl. 1/2 8 e. m. Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Stockholms Tjänarinneförening avhåller möte varje torsdag kl. 8,30 e. m. & lokalen Tunnelgatan 14, 2 tr.